

מסמך מדיניות המינהל ותהליכי עבודה

תוכן עניינים

4	תקציר מנהלים
5	מבוא
6	רקע ומטרות המסמך
8	חזון המינהל
9	יעדי המינהל
9	יתרונות וכלים שברשות המינהל
10	מדיניות ותפיסת ההפעלה
18	עקרונות עבודה לתצורת התערבות
21	חתכי מקצוע
22	חתך מס' 1 - מקצועות ברישוי ובחקיקה
24	חתך מס' 2 - מקצועות בסיווג
26	חתך מס' 3 - "מקצועות ירוקים"
28	תבנית לתכנית מסגרת
29	הכרה במקצועות חדשים
31	מצפן המקצועות
32	בחינת הכרה ממקצוע
34	עדכון וטיוב מגמה
37	בחירת מגמה
39	מושגי יסוד
40	בביליוגרפיה

תקציר מנהלים

מסמך מדיניות זה מציג את תפיסת ההפעלה, עקרונות הפעולה והכיוונים האסטרטגיים של המינהל להכשרות מקצועיות, במטרה לגבש מדיניות עדכנית, בהירה ואחידה למערך ההכשרות במדינת ישראל.

המינהל רואה בהכשרה המקצועית נדבך מרכזי בפיתוח ההון האנושי ובחיזוק הפיריון במשק, ומוביל מהלך לשינוי תודעתי ותפעולי שיבסס את מעמד ההכשרה המקצועית כנתיב למידה לגיטימי, שוויוני ואטרקטיבי. המדיניות נועדה להבטיח כי מערך ההכשרות יפעל ברמה מקצועית גבוהה, תוך שמירה על רלוונטיות לעולם העבודה המשתנה, שיפור איכות ההוראה, והעצמת בוגרים בעלי כשירויות מקצועיות, חברתיות וערכיות.

המסמך גובש לאור אתגרי השעה – ובהם שחיקת האתוס המקצועי, ירידת ערך התעודה, התאמות לעידן הדיגיטלי והבינה המלאכותית, שינויי מבנה שוק העבודה והשלכות משברים חברתיים-לאומיים – והוא מהווה בסיס לתכנון, תיאום ובקרה על כלל פעולות המינהל ויחידותיו.

מדיניות המינהל נשענת על עקרונות מרכזיים ובהם:

מיצוב המקצוע והחזרת ערך התעודה – עיגון ההכשרה המקצועית כמרכיב חיוני בשוק העבודה וככלי פרודוקטיבי להשתלבות מיטבית של הפרט ולניעות תעסוקתית וחברתית, טיפול בשחיקת האתוס המקצועי ויצירת תעודה המקנה פתיחת אופקים ללומד.

פיתוח ההון האנושי והצבת הפרט במרכז תוך דגש על כישורים ומיומנויות – טיפוח כישורי הפרט, העצמת יכולותיו, צמצום פערים חברתיים ומתן שוויון הזדמנויות לכלל האוכלוסיות.

ביסוס מערכת אמון עם מוסדות ההכשרה, בתי הספר ורשתות החינוך לצד חיבור מעשי למעסיקים ולתעשייה – מעורבות של השותפים המרכזיים כגורמים המשפיעים על המדיניות המתעצבת, העברת האחריות וחופש הפעולה מחד ומאידיך הצבת סטנדרטים מקצועיים ואחידים ליישום, יצירת שיתופי פעולה שיטתיים עם השוק ליצירת רלוונטיות מתמדת של ההכשרות ורתימה של המגזר העסקי למטרות העל של מערך ההכשרות המקצועיות.

רצף חינוכי והוליסטיות מערכתית – קידום מסלול הכשרה קוהרנטי מגיל הנוער ועד להשכלה גבוהה. ליווי הלומד לאורך כל שנות התפתחותו ועידוד של למידה ויצירה לאורך החיים.

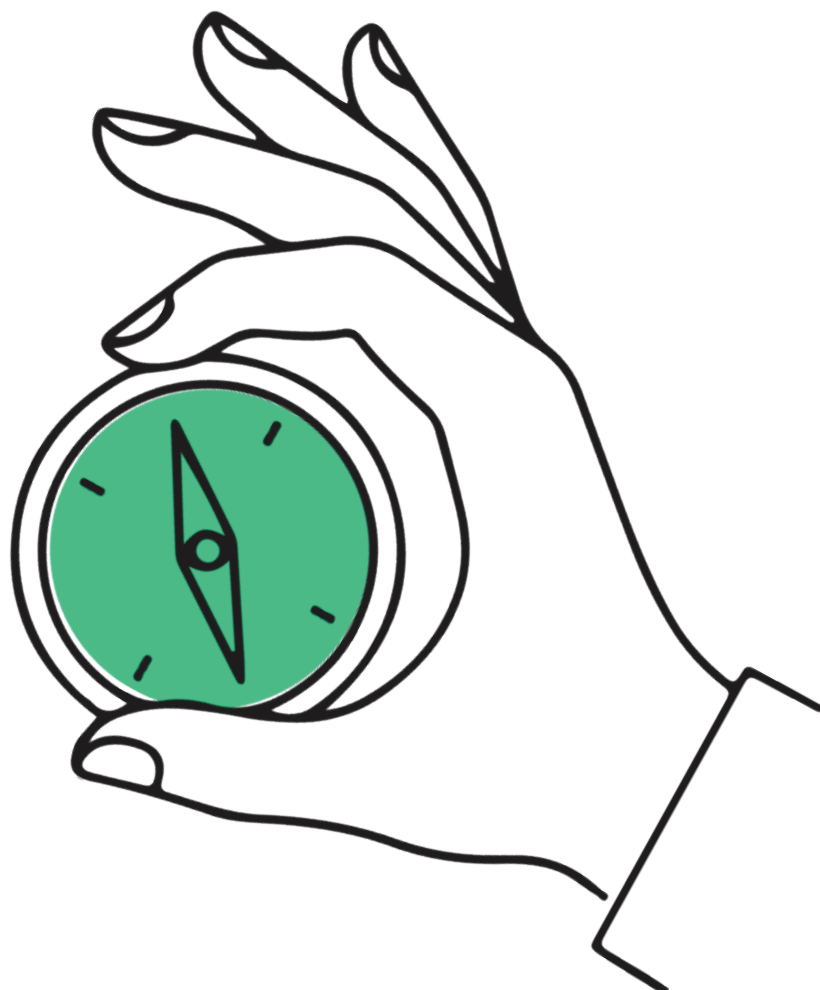
מדידה, בקרה וחדשנות – קביעת סטנדרטים אחידים, ניהול מבוסס נתונים והטמעת כלים טכנולוגיים לשיפור מתמיד.

שיווק ומיתוג – חיזוק התדמית הציבורית של ההכשרות המקצועיות כמנוע צמיחה לאומי;

תצורות ההתערבות של המינהל מהוות את מנגנון היישום של המדיניות, ונועדו להבטיח הכשרות איכותיות, שקופות ואפקטיביות. ההתערבות מתבצעת בחמישה מישורים עיקריים: פיקוח מקצועי-פדגוגי, קביעת תוכניות מסגרת ותכניות לימודים, תקצוב דיפרנציאלי בהתאם לחתכי מקצוע, בחינות והערכה לשמירה על הסטנדרט המקצועי, ובקרה ומדידה המאפשרות שיפור מתמיד. דרגת ההתערבות מותאמת לאופי המקצוע – בין אם מדובר במקצועות המחויבים ברישוי וחקיקה, מקצועות בסיווג או מקצועות חדשים ("ירוקים") – זאת מתוך התייחסות דיפרנציאלית לתחומי העניין השונים הנלמדים בפיקוח המינהל וכן במטרה לאזן בין רגולציה לבין אוטונומיה מקצועית במוסדות ההכשרה ובתי הספר.

מדיניות זו מבקשת להציב את מערך ההכשרות המקצועיות כעוגן מרכזי במדיניות התעסוקה של מדינת ישראל וכבסיס לפיתוח הון אנושי מקצועי, חדשני ומוביל, המהווה מנוע לצמיחה כלכלית ולמוביליות חברתית

מבוא

רקע

מדינת ישראל ראתה חשיבות רבה בתחום ההכשרה המקצועית עוד מראשית קיומה. לאורך שנים רבות פעל מערך ההכשרות המקצועיות (להלן המינהל) לקיומן של הכשרות מקצועיות עבור בני נוער במסגרת בתי הספר לנוער ועבור בני +18 במרכזי הכשרה, שנוהלו על-ידו, או במוסדות הכשרה עסקיים שהיו נתונים לפיקוחו.

בשנותיה הראשונות של המדינה מערך ההכשרות המקצועיות היה למנוף משמעותי ותרם לקידום שוק התעסוקה והכלכלה, אולם לאורך השנים חל פיתוח במעמדה של ההכשרה המקצועית וזו נדחקה להתמקדות בקידום תעסוקה בקרב אוכלוסיות חלשות.

עם זאת דוחות ומחקרים שונים ביחס לשוק העבודה¹ בישראל שבים ומכירים בחשיבות ההכשרה המקצועית ככלי אפקטיבי בשוק התעסוקה, המביא להגדלת הפרייה. דוחות אלו סקרו את ירידת מעמדה של ההכשרה המקצועית הלא-אקדמית, שבו והכירו בחשיבותה ואף המליצו להעמידה כחוליה משמעותית ולגיטימית ברצף החינוך וההכשרה המקצועית והאקדמית במדינת ישראל.

בשנים האחרונות חלים שינויים רבים בשוק העבודה, בצרכי המעסיקים והתעשייה, במעורבות המגזר העסקי והמגזר הציבורי וכן בקצב השינויים, בהתאם לכך משתנים גם מאפייני ההשכלה והכישורים הנדרשים מהעובדים.

לאור האמור לעיל, בשנת 2021 החל תהליך רפורמה במערך ההכשרה מקצועית ופיתוח כח אדם, שכלל עדכון חזון חדש², תפיסת הפעלה תואמת ושינוי המבנה הארגוני ומעבר מאגף ההכשרה מקצועית למינהל הכשרות מקצועיות.

בתוך כך, התקבלה באוגוסט 2021 החלטת ממשלה 198 המבוססת על דוח תעסוקה 2030, המגדירה את יעדי התעסוקה ואת האופנים והתשואה הנדרשים לשם הכרה ולתקצוב ממשלתי, כל זאת במטרה להבטיח, שההכשרות המקצועיות יהיו אפקטיביות ויתנו מענה הולם לצרכי השוק, כמו גם הבטחה לשכר הולם ולאופק תעסוקתי משמעותי לפרט.

בנוסף החל משנת 2020 המינהל מוביל רפורמה משמעותית בבתי הספר לנוער במטרה להפוך את החינוך המקצועי למערכת חינוך דואלית הומניסטית המבוססת על מקצוע וחניכות ומציבה את האדם במרכז, (להלן חינוך יוצר <https://yotzer.edu>) / [education](https://yotzer.edu)) לנתק אותו מתדמיתו השלילית וההיסטורית³, כמנגנון הפליה והסללה ולפעול להעצמת שיטה הפדגוגית הדואלית הייחודית לו. ובכך להציג את הפוטנציאל שלו כאלטרנטיבה ציבורית שוות ערך לחינוך העיוני, שתהווה בשורה למערכת החינוך כולה.

כל אלו, מהווים הזדמנויות להובלת שינוי משמעותי ולהצבת מערך ההכשרות המקצועיות, המתאפיין בחיבור המובנה של למידה עיונית ולמידה מעשית כאבן יסוד בשוק התעסוקה.

מטרת מסמך זה להתוות מדיניות ועקרונות פעולה על פיהם על מערך הכשרה מקצועית לפעול בכדי להבטיח קיום הכשרות מקצועיות וחינוך מקצועי- יוצר מיטבי, הפועל על פי סטנדרט מקצועי ואמות מידה קוהרנטיים לפיתוח ההון האנושי במדינת ישראל.

מערך ההכשרות המקצועיות מורכב מיחידות שונות ומגוונות המשפיעות ומושפעות זו מזו. מסמך זה יאפשר לכל אחת מהן לפעול מחד באופן עצמאי, בהיר ושקוף ומאיץ לפעול לאור מדיניות אחת משותפת שתהיה מחייבת לכולם כאחד.

1 ראה לדוגמא: "תכנית בנק ישראל להאצת הצמיחה במשק: ארבעה צירי פעולה אסטרטגיים מומלצים לממשלה ומסגרת פיקאולית למימונם" יוני 2021

2 <https://www.gov.il/he/departments/units/manpower-training-bureau>

3 ראה לדוגמא: ספורטא, י, ויונה, י. (2002). החינוך הקדם-יסודי: הספר התיכון – לעצור את הנהירה המבוהלת לבית הספר התיכון: החינוך הקדם-מקצועי ויצירת מעמד הפועלים בישראל. בתוך ח' חבר, פ' מוצפי-הלר, ו' שנהב (עורכים), מזרחים בישראל (עמ' 68–104). מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד

אתגרי המינהל

העידן המודרני מתאפיין, בין היתר, בדינאמיות גדולה של שוק התעסוקה ובשינוי פרדיגמות לגבי שיטות הכשרה והוראה (למשל, מגפת הקורונה אתגרה את מערכות ההוראה וחייבה אותן להשתנות לבלי היכר).

השינויים בשוק התעסוקה, לצד השינויים במערכת החינוך וההשכלה מציבים בפני המינהל אתגרים חדשים, המחייבים שינויים בדפוסי עבודתו ובמרכז עומדים האתגרים הבאים:

שחיקת האתוס המקצועי

ברבות השנים עם חיזוק ההשכלה האקדמית לצד כניסתן של המכללות בשנות התשעים האתוס המקצועי במדינת ישראל הלך ונשחק. שינוי זה סימן את מערכת ההשכלה הגבוהה ככלי עיקרי למתן מענה לפיתוח הון אנושי. בהתאמה לכך צומצמו המשאבים שהוקצו למערכת ההכשרה המקצועית ואלו שאושרו ייעודו לאוכלוסיות חלשות ונוער בסיכון בלבד. מציאות זו הביאה לתפיסה שגויה על נחיצות מערכת ההכשרה המקצועית ובתוך כך גם לירידה בדימוי הציבורי של בוגרי המערכת.

מהפכת הידע

מהפכה זו משפיעה על הגישה למידע והעבודה עם ידע ובתוך כך על דרכי הלמידה, האופן שבו אנו לומדים, משתפים ידע ומיישמים אותו בחיי היום-יום. בנוסף זמינות הידע הובילה לדמוקרטיזציה של הידע ולהתפתחות מודלים חדשים של רכישת ידע. כל אלו דורשים התאמות במערכות החינוך וההשכלה מחד ומאיך מחייבות להדגיש ולבסס את מערכת ההכשרה המקצועית והפדגוגיה הדואלית המבוססת על למידה מתוך התנסות.

האצה טכנולוגית וקידום הבינה המלאכותית

האצה הטכנולוגית מתארת את הקצב המהיר שבו טכנולוגיות חדשות מתפתחות ומשפיעות על כל תחום בחיינו. בין השינויים המשמעותיים ניתן למצוא את התפתחות הבינה המלאכותית AI. הבינה המלאכותית מחוללת שינוי עמוק בתהליכי הלמידה, מעבר ללמידה אדפטיבית ומרחיבה את גבולות הלמידה מלמידה מסורתית לעולמות של למידה מתקשבת וחוויתית. זאת ועוד הבינה המלאכותית מאפשרת לנו לייעל תהליכים רבים ולבצע משימות במהירות ובדיוק גבוה יותר מאדם. היא נמצאת בשימוש נרחב בתחומים שונים ועל כן משפיעה על הדרך בה אנו עובדים ומעוררת אתגרים אתיים, חברתיים וכלכליים כאשר המשמעותי שבניהם התמודדות עם שינוי מבנה שוק העבודה.

העלאת ערך התעודה

לאורך השנים תעודת הגמר/ המקצוע איבדה מערכה ולמעשה התעודה אינה מקנה לבוגרי מערך ההכשרות המקצועיות אקריטיציה ופתיחת אופקים כפי שהיה מצופה. זאת בהמשך לשחיקת האתוס המקצועי, הריבוד החברתי וכן היעדר הסדרה חוקית הביאו לאובדן ערך ואף לזילות בתעודה. לבוגרי הנוער ניתן לומר שהדבר בא לידי ביטוי ביתר שאת והתעודה אף עשויה להוות עבורם חסם להשתלבות מיטבית ולמוביליות.

מגפת הקורונה והשלכותיה

מגפת הקורונה חשפה כשלים בשוק העבודה הישראלי והדגישה את הצורך בקיום מערך הכשרות מקצועיות יעיל ופרודוקטיבי, הפועל לפיתוח הון אנושי בהתאם לצרכי התעשייה והחברה.

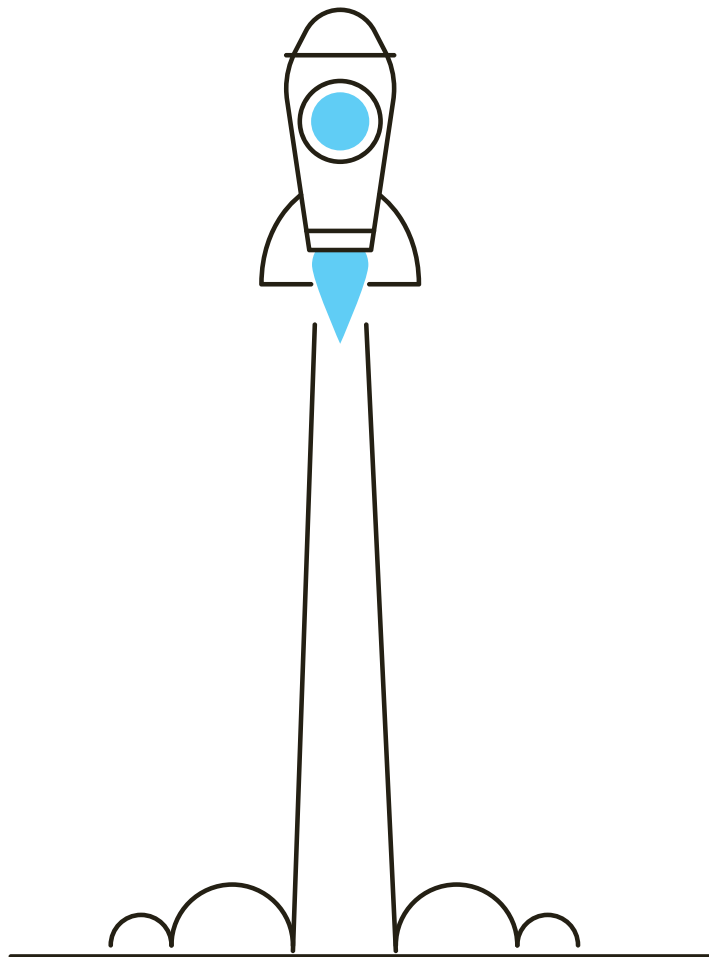
מלחמת חרבות ברזל

המלחמה חשפה את הצורך החיוני בהכשרות מקצועיות להון אנושי מקומי, שיבטיח רציפות במענה לצורכי המשק. כמו גם את החשיבות בתכנון אסטרטגי ומניעה של תלות בכוח אדם חיצוני ו/ או לחילופין תלות במדינות אחרות בעולם.

חזון

המינהל מוביל ומתווה את מיצוב המקצוע כאבן יסוד בשוק התעסוקה, בהתאמה לצרכי המשק והמעסיקים, לשם הגדלת הפריון במדינת ישראל. מאפשר ומעודד את הפרט לממש ולמצות את כישוריו ויכולותיו באמצעות מערך הכשרות איכותי, רלוונטי ועדכני, המושתת על רצף למידה לאורך השנים, ליצירת אקרדיטציה מקצועית, אופק אישי וניעות תעסוקתית וחברתית.

יעדי המינהל

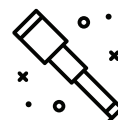
1. העלאת האתוס המקצועי באמצעות מיצוב מעמדה של ההכשרה המקצועית בשוק התעסוקה ובכלל ההכשרות שבחסות המדינה.
2. יצירת תעודה בעלת ערך הפותחת אופקים והזדמנויות לבוגרי מערכת ההכשרה המקצועית והחינוך היוצר ברמה הלאומית והבינלאומית.
3. ביסוס יחסי אמון ושותפות בין המינהל למוסדות הכשרת מבוגרים, רשתות החינוך של בתי הספר להכשרת נוער ובתי הספר להכשרת נוער ויתר השותפים בעשייה.
4. חיזוק מערכת ההכשרה המקצועית המבוססת על פדגוגיה דואלית ובחינה דיפרנציאלית המאפשרת גמישות ולמידה חדשנית.
5. מעבר מקביעת תוכניות לימוד פרטניות ומהודקות על ידי המינהל להגדרת כשירויות הבוגר וצרכי ההכשרה של משלח היד.
6. הגדרת נקודות וגבולות ההתערבות והאחריות של המינהל כפי שיפורטו במסמך זה (ובכלל זה הבהרה של מרחב עצמאות מוסדות ההכשרה ובתי הספר ועד היכן מגיעה אחריות המינהל).
7. עדכון דרכי הערכה וההיבחות המבוססות על פדגוגיה דואלית כפי שיפורט להלן.
8. בחינה שיטתית מבוססת נתונים לקבלת החלטות ביחס לעדכון הקורסים במשלחי יד, שהמינהל מכיר בהם ומכשיר אליהם. תוך העלאת אפקטיביות מערך מינהל ההכשרות המקצועיות על בסיס נתונים אלו ובחינה עיתית של עדכניות ורלוונטיות המקצועות כאמור.
9. התאמה מתמדת של ההכשרות והחינוך הדואלי לעולם התעסוקה המשתנה.
10. צמצום פערים חברתיים וכלכליים תוך העלאת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ושיעור התעסוקה וכן מתן מענה הוליסטי לצרכים מגוונים של אוכלוסיות שונות ומגוונות.

יתרונות וכלים שיש למינהל

- **פדגוגיה דואלית:** הכשרה מקצועית ו/או החינוך המקצועי נועדו להקנות מיומנויות והכשרה לחיי עבודה על-ידי שילוב של הכשרה ולימוד ידע תיאורטי לצד התנסות מעשית. ייחודיותה של ההכשרה המקצועית ושיטת החינוך המקצועי טמונים בחיבור שהם יוצרים בין עולם ההשכלה הכללית והעיונית לבין הידע המעשי שנוצר ומתגבש כל הזמן בשוק העבודה. בסיס הייחודיות בא לידי ביטוי בשיטת הלמידה והפדגוגיה הדואלית. כאמור, למידה דואלית טומנת בחובה איכות פדגוגית, המחברת בין למידה עיונית ללמידה מהתנסות ויוצרת זיקה שיטתית ומתמשכת בין בית-הספר /מוסד ההכשרה לעולם ה"אמיתי". הלמידה מתוך עשייה, מזמנת התמודדות עם אתגרים אמיתיים ומעניקה משמעות ללומד.
- **חניכות ותעסוקה:** מערך ההכשרות המקצועיות ובתוך כך החינוך היוצר, פועל מתוקף חוק החניכות על פיו תלמידי בתי הספר המקצועיים יוצאים לתעסוקה וחניכות בכיתות יא' ויב' ואף משתכרים בשכר עפ"י חוק החניכות, התשי"ג-1953. החניכות והמקצוע מהווים כר פורה ללמידה ולמעשה מחדדים ביתר שאת את הלמידה מתוך עשייה ואת הייחודיות של מערכת זו.
- **התייחסות דיפרנציאלית:** ההכשרות המקצועיות מתקיימות במגוון תחומי דעת ולימוד מקצועיים, כאשר למינהל ידע רב בתחום התעסוקה לצד מומחיות דיסציפלינרית במגוון מקצועות. בתוך כך המינהל פועל ליצירת חתכי מקצועות כך שניתן יהיה להתייחס באופן שונה ומותאם לכל תחום דעת ולאפשר גמישות, עדכניות ורלוונטיות.
- **מערכת הוליסטית:** המינהל להכשרה מקצועית עוסק ברצף ההכשרה המקצועית בראייה מקצועית והוליסטית החל מגיל תיכון (בתי ספר המקצועיים לנוער), הכשרות בני 18+ ואקדמיטציה להכשרות המשך כגון לימודי הנדסאים ושירות צבאי במקצוע. עובדה זו מאפשרת הסתכלות רחבה הצופה פני עתיד והכנה מיטבית עבור הפרט למוביליות חברתית ומקצועית.
- **הפרט במרכז וצמצום פערים חברתיים:** מינהל הכשרה מקצועית מקנה שירותים חברתיים וחינוך מקצועי אשר מניח את האדם הלומד במרכז השירות. האדם הלומד כאינדיבידואל שיש לפעול על מנת להביאו למיצוי כלל כישוריו ויכולותיו ובתוך כך לפיתוח הון אנושי ובד בבד לפעול לצמצום פערים חברתיים ומתן שיוון הזדמנויות לכולם.
- **מנגנוני מדידה:** המינהל היה "חלוץ" בהטמעת הליכי מדידה ובחינת אפקטיביות. לפיכך פיתח כלי מדידה שונים ופועל להפעלת מנגנוני מדידה עיתיים, זאת תוך ניטור מתמיד (לפחות אחת לשנה) של התפתחויות בשוק העבודה ונתוני תעסוקה של הבני 18+ בחיתוך למקצועות ועדכון תעודף המקצועות בהתאם לכך.

מדיניות ותפיסת ההפעלה

מדיניות המינהל

המינהל יתווה תו איכות להכשרת כוח אדם מקצועי ומיומן לטובת פיתוח ההון אנושי, זאת מתוך ראייה הוליסטית של חינוך מקצועי ורכישת השכלה מקצועית, ליצירת מסלול קריירה המאפשר אופק תעסוקתי ומממש את הפוטנציאל האישי.

הכשרה מקצועית: הכשרה למשלח יד מוגדר, חוץ אקדמי, המקנה ללומד את הכשירויות והאפשרות לתעסוקה, באמצעות רכישת ידע תיאורטי לצד התנסות מעשית ובסיומה תעודת מקצוע/ תעודת גמר. היקף ההכשרה עבור +18 לא יפחת מ- 120 שעות לימוד.

במסגרת החינוך הדואלי לנוער תתקיים יציאה לחניכות משמעותית (עבודה בשכר) במקצוע, זאת בהתאם לחוק החניכות.

יובהר, כי תיתכן חריגה בחתך מקצועות רישוי וחקיקה ו/ או מקרים בהם ידונו בוועדת חריגים, כמו כן התנסות המעשית יכולה להתבצע באמצעות שיתופי פעולה עם גורמים מוסמכים לקיום ההכשרה.

המינהל יפעל לקיום הכשרות במגוון רחב של תחומי ידע, דעת ועיסוק ובתנאי שיהווה מנוף/סיוע לשוק התעסוקה בישראל ומדינת ישראל תקצה משאבים לטובת אותן הכשרות.

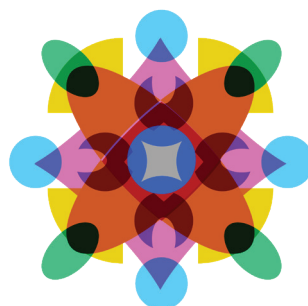
המינהל יפקח ויכשיר במקצועות מהקטגוריות הבאות:

- מקצועות המותנים ברישוי והמוסדרים חקיקה. (לדוגמא, בודקי שכר, חשמלאים, נהגי רכב ציבורי, מורשה קירור ומיזוג אויר)
- מקצועות המוגדרים בהתאם להחלטות ועדות מקצוע ו/ או ועדות בחינת הכרה המקנים תעודת מקצוע. (לדוגמא טבחות).
- מקצועות הנדרשים בשל צורך לאומי או משימה לאומית (כשלי שוק, נסיבות משתנות כמצבי חירום ובטחון). (לדוגמא הכשרות רתכות כמענה למצוקה בעקבות חרבות ברזל)
- מקצועות חדשים הנדרשים בשל צורך חברתי או לאומי ושאינם בהכרח נוגעים למצבי חירום או כשלי שוק. (לדוגמא הכשרת כוח אדם לתחום הסיעוד והטיפול).
- מקצועות המוגדרים בעלי אופק תעסוקתי, המממשים את צורכי המשק בהווה או בעתיד (לדוגמא, מקצועות תחום מערכות מידע ותקשוב).

ככלל, המינהל יעסוק במקצועות מתוך ראיית טובתו של הפרט ופתיחת אופקיו לקידום וכן מגוון רחב של מקצועות שיאפשר שוויון הזדמנויות.

כל מקצוע שיוכר על ידי המינהל ישוּיך לחתך הרלוונטי, ויוגדרו כשירויות הבוגר (תוצרי למידה) הנדרשות בסיום ההכשרה. בנוסף לכל מקצוע שיוכר יוגדרו דרכי ההתערבות הרלוונטיות בהתאם לחתך, זאת כפי שיפורט בהמשך מסמך זה.

על מנת להבטיח את אפקטיביות ההכשרות, המינהל באמצעות ועדות בחינת הכרה, על בסיס "מצפן המקצועות", וועדות מקצועיות וכלים נוספים, יבצע הערכה עתית של המקצועות בהם הוא מכיר ויחליט לגבי המשך הכרתו ומעורבותו בהכשרה למקצועות אלו.

מדיניות המינהל

המינהל יפעל ליישום מדיניותו שתבוא לידי ביטוי בהיבטים הבאים:

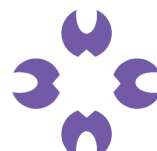
מעבר ממערכת
מנהלת למערכת
מפקחת

כישורים
ומיומנויות

רצף חינוכי

פיתוח הון אנושי

מיצוב המקצוע

שיווק ומיתוג

חדשנות
ודגיטציה

מידה ובקרה

חיבור למוסדות
ההכשרה ובתי
הספר

חיבור למעסיקים
ולתעשייה

פיתוח הון אנושי:

- האדם הינו תכלית עבודת מערך ההכשרות המקצועיות, לכן האדם והחברה במרכז העשייה זאת על בסיס תפיסה הומניסטית מבוססת אמון ואחריות ומתוך שאיפה להביאם למיצוי יכולותיהם.
- הכשרה מקצועית תהווה מקור משיכה לכלל האוכלוסייה, תפעל למתן הזדמנות שווה לרכישת מקצוע, כאלטרנטיבה חוץ אקדמית ולמימוש יכולות הפרט.
- החינוך היוצר יהיה רלוונטי לכל נער ונערה החל מגיל 14 ויהווה בית חינוכי לאוכלוסיות מגוונות עם כישורים שונים.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לצמצום פערים כלכליים וחברתיים תוך העלאת שיעור השתתפות בכוח העבודה, שיעור התעסוקה וחיזוק כישוריהם, וכן מתן מענה הוליסטי לצרכים מגוונים של אוכלוסיות יעד ואוכלוסיות שונות בקרב החברה הישראלית.
- **ההכשרה המקצועית מאפשרת למידה המכוונת ליצירה בעולם המעשה ותפיסת האדם כמכלול שלם על כישוריו וייחודו. באופן זה המינהל פותח אפשרויות ואופקים בהיבט האישי, החברתי, ההשכלתי והתעסוקתי ובוגריו יוצרים ומובילים בחברה.**

מיצוב המקצוע:

- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל למצוינות מקצועית כאבן יסוד בשוק העבודה ופיתוח ההון האנושי. רכישת המקצוע תהווה כלי להשתלבות בעולם התעסוקה וליצירת ניעות תעסוקתית וניעות חברתית.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לביסוס מערך ההכשרה המקצועית כנתיב למידה לגיטימי וייחודי שכן ההכשרה המקצועית והחינוך היוצר טומנים בתוכם איכות פדגוגית הנשענת על העיקרון הדואלי, המחבר בין למידה עיונית ללמידה מהתנסות, תוך יצירת זיקה שיטתית ומתמשכת בין הלמידה לעולם האמיתי.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל ליישום הפדגוגיה הדואלית על פיה למידה והתנסות תעסוקתית משולבות זו בזו. לימודי המקצוע והעבודה הם כר ללמידה והתפתחות ומהווים כלי פדגוגי מרכזי, תוך פיתוח מיומנויות המאה ה-21.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל להכשרת כוח אדם מקצועי בעל כשירויות ומיומנויות מקצועיות גבוהות, המביא לפיתוחו של שוק עבודה יעיל בפירון גבוה ותוך חיזוק האתוס המקצועי. בהכשרות ובתהליך הלמידה יושם דגש על הלמידה המעשית מתוך אמונה כי הלמידה מתוך עשייה, מזמנת התמודדות עם אתגרים ומעניקה משמעות.
- **ההכשרה המקצועית תסייע לבוגריה בבניית מסלול קריירה מקצועי לגיטימי, על בסיס תעודת הסיום, שתהווה אסמכתא לידע עדכני ורלוונטי בסטנדרט אחיד, התואם את צרכי שוק העבודה ומאפשר לבוגר ניעות תעסוקתית וניעות השכלתית (למשל מעבר מהכשרה מקצועית להשכלה אקדמית).**

כישורים ומיומנויות:

- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לפיתוח והקניית מיומנויות וכישורים אשר יהוו יתרון להתקדמות מקצועית והשכלתית ויסייעו לבוגר ולעובד העתידי לאורך כל שלבי חייו.
- מערך ההכשרות המקצועיות יתבסס על למידה אקטיבית ופיתוח מיומנויות המאה ה-21, באופן דינמי ומתחדש על מנת לשמור על רלוונטיות.
- מערך ההכשרות יכשיר את בוגריו להיות בעלי תחושת משמעות עמוקה הנובעת מעשייה מקצועית, יוצרת ובעלת ערך בסביבה.
- **מערך ההכשרות המקצועיות יפעל למעבר מהוראה ללמידה ומעבר מגישה המסורתית ללמידה חדשנית, תוך דגש על הקניית ורכישת מיומנויות חברתיות/ רגשיות/ טכנולוגיות ושפתיות.**

רצף חינוכי:

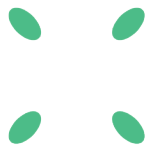
- מערך ההכשרות המקצועיות כמערכת הוליסטית המאפשרת רצף הכשרה קוהרנטי ואיכותי החל מבתי הספר של החינוך המקצועי - "החינוך היוצר", עבור בהכשרה לגילאי 18+ ועד להשכלה גבוהה.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל למתן מענה רציף של הכשרה וישיקף ללומד את מגוון אפשרויותיו לקידום המקצועי ולאקדמיטציה, לרבות במעבר בין תחומי לימוד ובין מוסדות המשתייכים למערכי הכשרה שונים (המינהל להכשרה מקצועית, משרד החינוך, צה"ל, מה"ט, מוסדות אקדמיים ואחרים). מערך ההכשרות יכלול הכשרות ברמות גבוהות שיבטיחו אופק התפתחותי, כדוגמת "מייסטר".
- תעודות המינהל ישיקפו את רמתו של הבוגר לפי אמת מידה אחידה כפי שיפורט בהמשך מסמך זה.
- מערך ההכשרות המקצועיות שותף להקמת מערך תעודות לאומי (NQF) ופועל להתאמת תעודותיו לתבניתו של מערך זה, על מנת שהתעודות של המינהל תהיינה מוכרות בהתאם לתקנים הבינ"ל ותוכרנה במערכת של האיחוד האירופי (EQF).
- *מערכת תעודות לאומית תשקף באופן ברור וידידותי לציבור, למוסדות הלימוד וההכשרה ולמעסיקים את ערכן של תעודות ממשלתיות אלו (ובכלל זה, תוצרי הלמידה שהושגו, האפשרויות להמרתן וההכרה בהן ללימודי המשך, וכן את הפוטנציאל הטמון בהן לניעות בתוך כל אחד מהמסלולים וביניהם).
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל להתמקצעות לאורך החיים (Life Long Learning), יאפשר ויעודד כל לומד לחתור למימוש הפוטנציאל הגלום בו על כלל יכולותיו וכישוריו ולהבטחת אופק התפתחות.
- **כלל ההסמכות יאוגדו לתעודות סיום בעלת ערך של בוגרי המערכת, אשר תאפשר מוביליות חברתית, השכלתית ותעסוקתית.**

חיבור למעסיקים / לתעשייה:

- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לחיבור מובנה של מערך ההכשרות המקצועיות עם המעסיקים, ארגוני עובדים יציגים ועם התעשייה בכלל, תוך התאמות אזוריות למוסד הלימודים ו/ או בתי הספר.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל להכשרת הפרט בצורה מקצועית לטובת השמה עתידית ו/ או חניכות משמעותית ולהשתלבות מיטבית במעגל העבודה.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לשילוב בני נוער ובנות נוער בתעסוקה וחניכות משמעותית, תוך הגדרת מודלי תעסוקה מגוונים ועדכניים, וכן יפעל לשילוב לומדים בני 18+ בהתנסות מעשית לצבירת ניסיון תעסוקתי. בתוך כך המינהל יפעל ליישום פרמידת החניכות ויוודא כי בטיחות בני הנוער בתעסוקה וזכויותיהם במסגרת חוק החניכות נשמרים.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לשותפות מעסיקים לבחינת התמורות והשינויים החלים בשוק העבודה ורלוונטיות ההכשרות.
- **מעריך ההכשרות המקצועיות יפעל בשיתוף פעולה עם מעסיקים ויוודא מעורבותם לאורך כל שלבי ההכשרה, משלב הגדרת הכשירויות ועד לשלב ההערכה ואף השמה, על מנת להבטיח את עדכניות ורלוונטיות ההכשרות לשוק התעסוקה.**

מעבר ממערכת מנהלת למערכת מפקחת:

- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל למעבר "לניהול על" כרגולטור לקביעת מדיניות וקווי פעולתו, סטנדרט מקצועי, סדרי עדיפויות, הקצאת משאבים וביצוע פעולות. על מנת לעודד אחריות ניהולית ומקצועית בקרב מוסדות ההכשרה.
- מערך ההכשרות המקצועיות יבסס עבודתו על מדידת תוצאות לבחינת אפקטיביות מערך ההכשרות המקצועיות והחינוך היוצר.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל מול מוסדות ההכשרה ובתי הספר מתוך ייחוס כוונות טובות ואמון תוך הצבת מנגנוני בקרה ואכיפה לשמירה על הסטנדרט המקצועי שהוגדר.
- מערך ההכשרות המקצועיות יגדיר את הסטנדרט המקצועי האידיאלי ויקנה כלים על מנת להביא את הגורמים השונים ובניהם: מוסדות הכשרה, בתי ספר, רשתות חינוך ושותפים נוספים לעמידה בסטנדרט זה.
- **מעריך ההכשרות המקצועיות יפעל לשיתוף פעולה עם גורמים ובעלי עניין מגוונים במטרה להעצים את מרחב ההשפעה על המשק תוך העלאת הפריון והגדלת הניעות התעסוקתית והניעות החברתית של הפרט.**

מדידה ובקרה:

- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לשיפור מתמיד מבוסס נתונים ויצירת כלי הערכה ומדידה פנימיים וחיצוניים להיזון חוזר.
- תכלית ההכשרה היא להעמיד בוגר בעל מיומנויות עבודה (גנריות ומקצועיות) ולכן המינהל יקיים סדירות של הערכת הישגים, שישקפו נאמנה את יכולתו המקצועית של הלומד. יושם דגש על הערכת היכולת המעשית של הבוגר במגוון דרכים חלופיות ורלוונטיות למשלח היד ולחתך המקצוע, ולצדה תתבצע גם הערכה של הידע העיוני הדרוש ותהליך הלמידה.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפתח "מדדי איכות", אשר יצביעו על תוקף כלי ההערכה וישקפו את מידת מהימנות המידע שנאסף באמצעותם לאיתור נכון של התופעה אותה הוא מתאר או מודד.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפתח כלי מדידה לצורך שמירה על סטנדרט מקצועי ויצירת שקיפות ותמרוץ מוסדות ההכשרה ובתי הספר. (לדוגמא: דירוג מוסדות / תהודה בית ספרית).
- **מערכת ההכשרות המקצועיות יפתח כלים ושיטות אשר יאפשרו עיבוד מידע, שיתקבל ממקורות שונים (לרבות מדינות זרות) כדי להעשיר ולדייק את התובנות המתקבלות אודות מערכת ההכשרה שהוא מוביל.**

חיבור למוסדות ההכשרה ובתי הספר:

- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לבניית מערכת יחסים עם מוסדות ההכשרה, בתי הספר ורשתות החינוך המבוססת על אמון הדדי, במטרה להביא להעצמה של מערך ההכשרות באמצעות מתן חופש פעולה ועל מנת להוריד חסמים ולצמצם בירוקרטיה.
- שיתופי הפעולה יתבססו על פתיחות והערכה מקצועית של המינהל את יתר השותפים כנושאים באחריות להכשרה מיטבית של התלמידים והלומדים מתוך מחויבות ויושרה מקצועית.
- מערך ההכשרות המקצועיות יהיה קשוב לצרכי השטח, תוך שיתוף ציבור והזמנה ללקיחת חלק בהובלת שינויים ותהליכים מקצועיים וחינוכיים.
- למוסדות ההכשרה ובתי הספר יינתן מרחב גמישות בכדי שיוכלו להמשיך להתפתח, להתחדש ולהביא לביסוס של מערכת בת קיימא.
- **מוסדות ההכשרה ובתי הספר יהוו מקומות מצמיחים המאפשרים מרחב ביטוי, יצירה ולמידה. בנוסף יקנו אקלים חינוכי מיטבי וסביבה לימודית חדשנית ופורייה, שמעוררת סקרנות בקרב הלומדים לצד מעטפת לפיתוח ערכי תוך שאיפה מתמדת להכשרת בוגר בעל אחריות קהילתית ואזרחות פרודוקטיבית.**

שיווק ומיתוג:

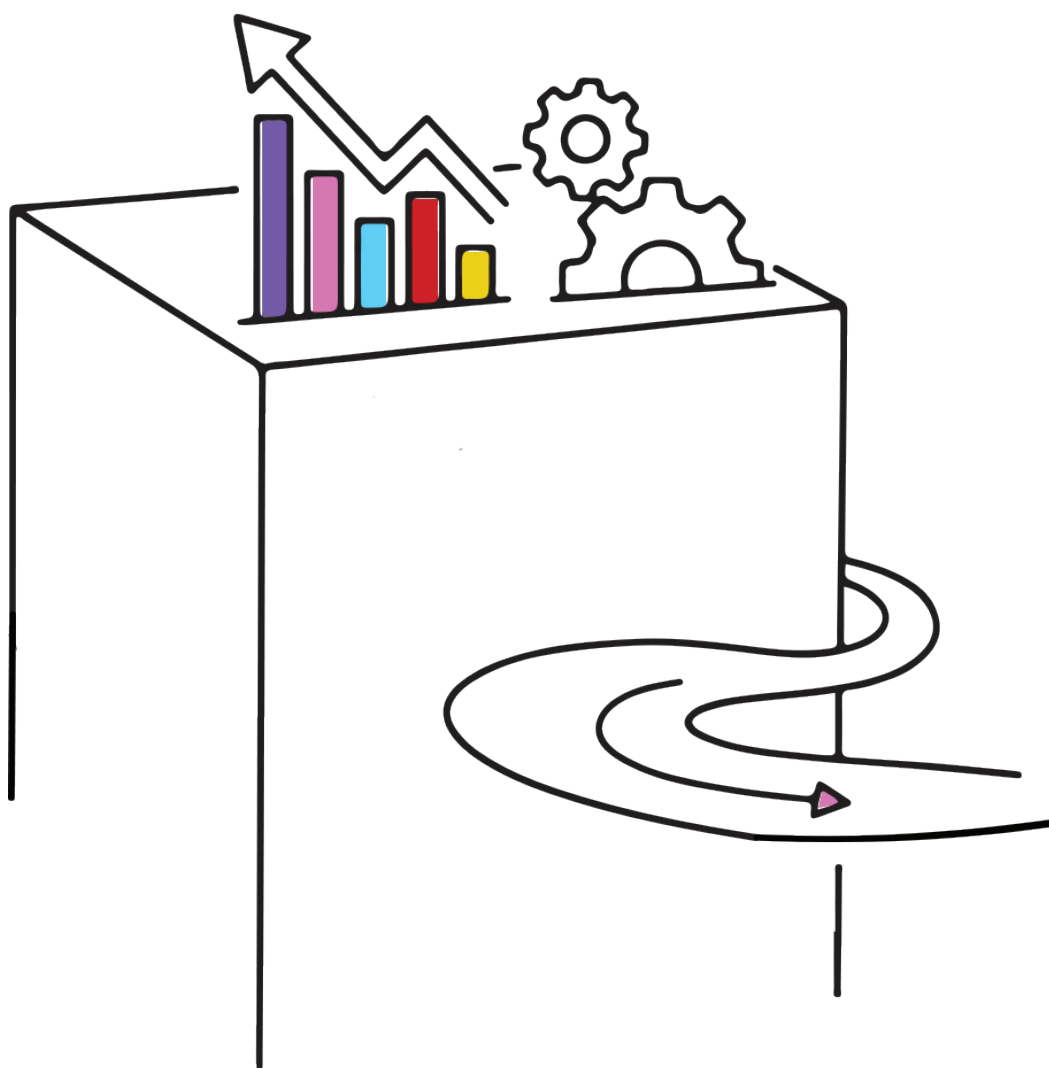
- מערך ההכשרות המקצועיות נדרש לבסיס תדמית ציבורית עדכנית, אמינה ואטרקטיבית. המשקפת את תרומתו המשמעותית לשוק העבודה ולחוסנה החברתי כלכלי של מדינת ישראל.
- מערך ההכשרות המקצועיות יוביל תפיסת שיווק ומיתוג כוללת, שתעצב זהות אחידה למערך ההכשרות ותבסס את מעמדו הציבורי כמנוע מרכזי לפיתוח ההון האנושי במשק. במסגרת זו, יושם דגש על שפה מקצועית, חזותית שתשקף אמינות, חדשנות ורלוונטיות.
- **במסגרת השיווק והמיתוג יושם דגש על הצגת הערך המוסף של ההכשרות המקצועיות- קידום תעסוקה איכותית, פיתוח מיומנויות רלוונטיות לשוק העבודה המשתנה והרחבת אפשרויות הצמיחה האישית והמקצועית ללומדים מכלל האוכלוסיות.**

חדשנות ודיגיטציה:

- הטמעת חדשנות ודיגיטציה במערך ההכשרות המקצועיות נועדה להפוך את מערכת ההכשרה למערכת חכמה, רלוונטית ומותאמת לעידן הנוכחי. עיקרון זה מבטא מחויבות להטמעת כלים טכנולוגיים מתקדמים, חיזוק תהליכי למידה מבוססי מידע ולשיפור מתמיד של חווית הלומד, איכות ההוראה ויעילות הניהול.
- מערך ההכשרות המקצועיות רואה את עצמו כגוף חי, במרכזו עקרונות ליבה המאפשרות גדילה, שינוי והתפתחות מתמדת. המערכת תפעל ליישום מערכת עדכנית, מחוברת לשוק התעסוקה המשתנה, הזדמנויות אזוריות ותפעל עם מרכזי פיתוח וחדשנות למגמות עתיד. זאת על מנת להיות בשיפור מתמיד על פי מודל רלוונטי, מתחדש ודינאמי המושתת על פיתוח בר קיימא.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל בסביבת עבודה חדשנית ודיגיטלית שתביא לפישוט תהליכים וצמצום בירוקרטיה, תוך הנגשת המידע לפרט, לבתי ספר ומוסדות הכשרה ולמעסיקים.
- מערך ההכשרות המקצועיות יפעל לפיתוח ויישום שירותים דיגיטליים ומערכות מידע מותאמות ומתקדמות, על מנת שאלו יהוו כלי פרואקטיבי לניהול שוטף, שימור ידע וחיזוק התקשורת בין הגורמים השונים באגף ומחוצה לו.
- **מערך ההכשרות המקצועיות יפעל להובלת תהליכי הכשרה מקצועית המשלבים טכנולוגיות מתקדמות, פתרונות דיגיטליים חדשניים ומתודולוגיות פדגוגיות עדכניות, במטרה לשפר את איכות ההכשרה, להנגיש את הלמידה לאוכלוסיות מגוונות ולהכין את הלומדים לשוק עבודה משתנה ולמוביליות תעסוקתית וחברתית.**

עקרונות עבודה לתצורות התערבות

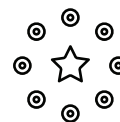

עקרונות עבודה לתצורות התערבות

על מנת להבטיח את אפקטיביות פעילות מערכת ההכשרה המקצועית, על מערך ההכשרות המקצועיות לנהל ולווסת את המשאבים השונים העומדים לרשותו ולתעדף את המקומות שבהם מידת התערבותו היא עמוקה יותר זאת לצורך ניצול מיטבי. המינהל יתערב בהכשרה המקצועית תוך מתן חופש וגמישות לבתי הספר ולמוסדות ההכשרה במגבלות שיוצגו להלן ומתוך שיקולי יעילות.

נקודות ההתערבות והאחריות הנתונות לרשות המינהל על רצף ההכשרה הינן:

- פיקוח מקצועי פדגוגי - תצורת התערבות זו תיקבע על פי חתך המקצוע מתוך שאיפה לממש רגולציה מתקדמת לצד רגולציה הדוקה במקצועות המחייבים תצורה זו.
- תוכניות לימוד/ תכנית מסגרת - תצורת התערבות זו תנוע בין מיצוב המקצוע ועמידה בתקנות וחקיקה לצד עידוד חדשנות, מעוף ושותפות עם גורמים מקצועיים מהשטח והשדה.
- תקצוב - קביעת חיתוכי תקצוב ומודלי תקצוב בהתאם למצפן המקצועות, הגדרת מקצועות "דגל" ועקרונות עבודה נוספים שיוגדרו לכל אוכלוסייה על מנת לתת מענה מותאם לצרכים העולים ולאפשר שילוב של כלל האוכלוסיות.
- דרכי הערכה ובחינות - תצורת התערבות זו תהווה בסיס לבחינה ושמירה על הסטנדרט המקצועי וכן תשקף את המעבר מרגולציה של תהליכים לרגולציה של תוצאות. (יצוין, כי בימים אלו ישנו צוות העוסק בהעלאת ערך התעודה ובתוך כך יעסוק גם בפירוט דרכי ההערכה והבחינות).
- בקרת איכות ומדידה - בקרת איכות ומדידה מהווים רכיב חיוני להבטחת הכשרות אפקטיביות ורלוונטיות וכן עמידה בסטנדרטים שהוגדרו. ככל שמערך ההכשרות יאפשר אוטונומיה וחופש פעולה עליו מנגד להפעיל בקרת איכות ומדידה. מנגנוני הבקרה והמדידה מאפשרים איסוף נתונים שיטתי, ניתוח ביצועים, עמידה / אי עמידה בנהלים ובסטנדרט שהוגדר וכן זיהוי פערים בין התכנון והרצוי לביצוע בפועל והמצוי. תצורת התערבות זו תתרום לשיפור מתמיד, לביסוס מדיניות מבוססת נתונים ותכנון לטווח ארוך.
- תעודות מקצועיות ממשלתיות - תעודה ממשלתית תהווה ביטוי פורמלי להכשרה המפוקחת על ידי מערך ההכשרות המקצועיות ותצורת ההתערבות תבטא ביטוי לעיגון סטנדרטים מקצועיים מוסכמים. התעודה תינתן ללומדים אשר השלימו בהצלחה את לימודיהם ותסווג על פי סוג התעודה ורמת התעודה כפי שייקבע על ידי מערך התעודות הלאומיות.

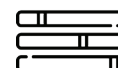
נקודות התערבות:

יודגש שכלל, הכשירויות לכלל ההכשרות בכל חתכי המקצוע יוגדרו על ידי המינהל ויוטמעו בתבנית המסגרת.

הפיקוח המקצועי פדגוגי אמון על הובלת המקצוע ועל שמירה על איכות ההוראה ובתוך כך יכול את ההתייחסויות לכל אחד מהאלמנטים הבאים ובהתאמה לחתכי המקצוע השונים, כפי שיופרט להלן:

- הגדרת כשירויות
- כתיבת תוכנית לימודים, תכנית מסגרת (אישור הפעלה) / אבני יסוד למגמה
- הגדרת דרישות סף ותנאי קבלה
- הגדרת תקן סדנה
- הגדרת פרופיל מורים
- הגדרת אופני ומרחבי למידה
- בדיקה ובניית אופני ההיבחנות והערכה מותאמים
- קהילות ידע, הכשרה ושמירה על כשירות המורים, בתוך כך ליווי והנחייה מקצועיים פדגוגיים של צוותי ההוראה
- שמירה על עדכניות באמצעות למידה והתפתחות אישית מתמדת של החידושים וההתפתחות של תחומי הדעת השונים
- שמירה ובקרה על עמידה בציון "איכות לאשכול", כלומר עמידה במנגנון בקרה מדידה והערכה פנימי של המינהל, אשר יאפשר לזהות צרכים / חסמים ו/ או נקודות לשימור בכל אשכול, זאת מתוך שאיפה להבטיח הכשרות איכותיות ושיפור מקצועי מתמיד.

חתכי מקצוע:

המינהל, על כלל יחידותיו, יקדם דרכי עבודה והתייחסויות דיפרנציאליות, שיבואו לידי ביטוי בין היתר בהקצאת משאבים דיפרנציאלית בפעילותו כלפי החתכים השונים ויטמיע את ההתייחסות הדיפרנציאלית גם מול הגופים עימם הוא מצוי בקשרי עבודה, כגון: יחידות פנים משרדיות, משרדי ממשלה אחרים, תעשייה, צה"ל, רגולטורים ויתר בעלי העניין. זאת מתוך שאיפה לאפשר ככל הניתן חופש פעולה, אוטונומיה, התגמשות ושינויים למוסדות ההכשרה וביה"ס המפוקחים ע"י המינהל מחד ומאיך שמירה על איכות ורמת ההוראה באופן הדוק בכלל חתכי המקצוע.

המינהל יפעל, לפיכך, באופן דיפרנציאלי כאמור לעיל עפ"י 3 חתכי מקצועות כמוגדר להלן, הן בבתי-הספר לנוער והן במוסדות ההכשרה לבני 18+.

מידות ההתערבות הדיפרנציאליות, עפ"י חתכי המקצועות, תהיינה אחידות הן בהכשרת הנוער והן בהכשרת בני 18+

חתך ירוק	חתך כתום	חתך אדום
תכנית מסגרת מחייבת: כשיריות, נושאי לימוד, דרכי הערכה ותעודת הסמכה (סמל מגמה, סיכונים, אקרדיטציה וכ"ו) 120 שעות מינום מבוגרים / חניכות משמעותית נוער		
תכנית לימודים מומלצת	תכנית בחינה מחייבת על בסיס וועדת מקצוע ותכנית לימודים מומלצת	תכנית לימודים מכותבת מלמעלה- חובה
פיקוח מותאם	תצורת פיקוח בכפוף להגדרות וועדת המקצוע	פיקוח הדוק- כולל תקן סדנה, פרופיל מורים
תעודת הסמכה מוכרת בהתבסס על מעבר דרכי ההערכה חיצונית	תעודת הסמכה מוכרת בהתבסס על מעבר דרכי ההערכה חיצונית	תעודת הסמכה מוכרת בהתבסס על מעבר בחינה

חתך מס' 1 – מקצועות המוסדרים בחקיקה (אדום)

רקע:

ייחודיות משלח-יד בחתך זה הינה במעמד הרגולטורי שלהם: המינהל מחויב עפ"י חקיקה ותקנות בקיום ההכשרה המקצועית למשלח יד אלו. לאור העובדה כי תכני ההכשרות ייקבעו כמוזכר לעיל, יתבצע עדכון של תכניות הלימודים בחתך זה אחת לשלוש שנים ו/או על פי צורך העולה משינוי חקיקה ותקנות לפי המוקדם.

מתוך כך נגזרת העובדה כי המינהל יהיה מעורב במידה רבה בכלל נקודות ההתערבות:

א. טרום ההכשרה:

1. הגדרת הכשירויות וכתובת תכנית לימודים:

בשלב ראשון תוגדרנה הכשירויות של משלח היד על ידי הרגולטור ומהן יגזור המינהל את תכני תכניות הלימודים, כמחויב בחקיקה/ בתקנות/ ברישוי. במקרים רבים המינהל משמש כזרוע הביצוע של רגולטורים או משרדי ממשלה אחרים, ומשכך המינהל מחויב לשילוב תכני הלימוד הנדרשים כמתבקש ע"י החוק או הרגולטור.

כתובת תכנית הלימודים תתבצע תוך כדי שיח מקצועי רציף בין גורמי המקצוע של המינהל לבין נציגי הרגולטורים, שיעסוק בהגדרת הכשירויות, בתכני הלימוד, בהיקפי הלמידה הנדרשים, באיסוף המקורות הביבליוגרפיים ועוד. התכנית תופץ לכלל מוסדות ההכשרה ותהיה מחייבת בדגש על נושאי חובה ונוכחות חובה בחלקים שיצוינו.

נוער – הפרוגרמה של בית הספר תיגזר באופן דיפרנציאלי מתוך עקרונות החינוך היוצר. ינתן משקל של חמישים אחוז מתוך שעות הלימודים ללימודי המקצוע והתעסוקה.

2. הגדרת תנאי סף לומד:

תנאי הסף ללומדים, מוגדרים לרוב על-פי המחויב בחקיקה/ בתקנות/ בנהלים ובמקרים מסוימים יש למינהל מרחב שיקול דעת בנושא.

3. הגדרת תקן סדנא לימודית:

תקן הסדנא הלימודית נגזר מתוך הסטנדרטים כמחויב בחקיקה/ בתקנות/ בנהלים ברישוי ומוגדר ע"י הפיקוח המקצועי פדגוגי.

4. הגדרת פרופיל המורים ואישורם:

פרופיל צוות ההוראה ייקבע על בסיס שיח מקצועי רציף בין המפקחים המקצועיים-פדגוגיים של המינהל לבין נציגי הרגולטורים. הפיקוח המקצועי יאשר את צוותי ההוראה על סמך בדיקת מסמכי ההשכלה והניסיון בהתאם לפרופיל שנקבע.

5. אופני הוראה והלמידה:

המינהל רואה ערך עליון בלמידה הפרונטלית ובהנסות המעשיות בעיקר במקצועות עתירי תשתית ומקצועות בעלי אלמנט בטיחותי. אופני ההוראה ייקבעו באישור גורמי המקצוע במינהל זאת לצד מתן אישור ללמידה מקוונת ביחס שלא יעלה על 30% מסך שעות הלימוד העיוניות, בפרקים שאינם מוגדרים כפרקי חובה, ובלבד שלא ייווצר מצב שבו פרק לימוד שלם יושמט.

חשוב לציין כי המינהל רואה חשיבות רבה בשילוב דרכי הוראה חדשניות ואופני למידה, זאת על מנת להבטיח חווית למידה מותאמת למאה ה-21, כך שהלמידה תהיה למידה משמעותית, רלוונטית ועדכנית לנוכח המציאות המשתנה.

6. אופני היבחנות והערכה מותאמים:

בחינות ההסמכה המעשיות והעיוניות יהיו חיצוניות (ממשלתיות) בלבד ויביאו לידי ביטוי עמידה בכשירויות הנדרשות ובהתאם לחקיקה, לתקנות ולנהלים הקיימים בתחום.

ב. במהלך ההכשרה:

1. הפעלת מערך פיקוח מקצועי-פדגוגי מותאם + בדיקת ביצוע תכנית הלימודים:

בהתאם לאחריות הגדולה המוטלת על המינהל, הפיקוח המקצועי-פדגוגי ילווה את תהליך הלמידה בצורה הדוקה. הפיקוח במצוקעות אלה ייעשה באופן הדוק ותדיר כדי להבטיח שמירה על הסטנדרט והרמה המקצועיים הנדרשים, כמחויב בחקיקה/ בתקנות/ בנהלים. יודגש כי המדינה מעניקה רישיונות על סמך תעודות הגמר של המינהל.

2. הפעלת גמישות פדגוגית מותאמת בתהליך ההכשרה:

מידת הגמישות הפדגוגית בביצוע תכנית לימודים תהיה בהתאם להחלטת ממשלה 198 כך שעד 75% מסך נושאי הלימוד העיוניים ייקבעו על ידי המינהל להכשרות מקצועיות, ולא תינתן בנושאי לימוד מסוימים, שהוגדרו כנושאי חובה.

ג. בסיום ההכשרה:

1. הערכה ותעודות:

התעודות אותן מעניק המינהל למסיימים בהצלחה את בדיקת כשירותיהם, מהוות תנאי לקבלת הרישיון מהרגולטור המתאים לעסוק במקצוע. על כן המינהל על כלל יחידותיו יפעל אל מול מוסד הלימודים / בית הספר על מנת לוודא שהבוגר אכן זכאי לתעודה, לאחר שהוא ומוסד ההכשרה עמדו בדרישות המפורטות בנהלי המינהל השונים, לרבות עמידה בדרישות הנוכחות, בחינות גמר.

2. מדידה ובקרת איכות:

על מנת להבטיח את איכות ההכשרה בחתך זה, נדרשת בקרה ומדידה הדוקה גם על פעולות המערך הכוללות בחינה ומדידה עיתית של הפרמטרים הבאים:

- אחוזי דיפלום ברמה הארצית
- שביעות רצון
- ביקוש למקצוע
- פילוח מוכשרים על פי מגדר, גיל, אזור גיאוגרפי ואוכלוסיות יעד.

פרמטרים אלו יסייעו לבחינת מהימנות הבחינות ודרכי ההערכה לתכנית הלימודים, עדכניות תוכניות הלימודים ותוצריהם, התאמה לחתכי תקצוב וכן שיפור ושמירה תמידית על ציון איכות מינמאלי לכל אשכול/ מגמה.

במצפן המקצועות מגמות המשויות לחתך זה ויהיו בעלי תשואה נמוכה /שלילית יוחרגו, בשל העובדה שהינם בעלי אלמנט חקיקתי/ רישוי.

רקע:

ייחודיות משלחי היד בחתך זה הינה במעמד הרגולטורי שלהם עפ"י חוק שירות התעסוקה, תשי"ט-1959 פרק ג'. בהתאם לכך המינהל מחויב בהגדרת העובד המקצועי, בכינוס ועדת מקצוע ובהמשך בהגדרת תכנית הבחינה של ההכשרה המקצועית וקיומה.

לאור העובדה כי תכני ההכשרות ייקבעו כמוזכר לעיל, יתבצע עדכון של תכניות הבחינה ובהתאם תוכניות הלימודים של הכשרות בחתך זה אחת לשנתיים ו/או על פי צורך העולה בעת כינוס ועדת מקצוע/ שינוי בתכנית הבחינה.

*חשוב לציין, כי בימים אלו מתקיימת עבודת מטה במשרד לביטול מינוי חברי רוב וועדות המקצוע הקיימות, למעט במקצוע ההצלחה, ומינוי של חברי וועדות מקצוע חדשים. בתוך כך, המינהל פועל לחיבור מתודולוגית העבודה בהתאם להקמת מערך התעודות הלאומיות (NQF).

4. הגדרת פרופיל המורים ואישורם:

פרופיל המורים במקצועות השונים יוגדר על ידי ועדת המקצוע, זאת במסגרת התייחסותה לתצורות הפיקוח הנדרשות והאם אלו הן דרישות מחייבות או מומלצות בלבד לצורך קיום הכשרה מקצועית ברמה נאותה שתקיף את כל רכיבי הבחינה.

5. אופני ההוראה:

המינהל רואה ערך עליון בלמידה הפרונטלית ובהתנסות המעשית בכלל המקצועות הנלמדים ובעיקר במקצועות עתירי תשתית.

אופני ההוראה ייקבעו בהתייעצות עם גורמי המקצוע במינהל, למעט בנושאים שחובה ללמדם באופן פרונטלי.

6. אופני היבחנות והערכה מותאמים:

תוכן הבחינה מחייב הוכחת שליטה מלאה של התלמידים במגוון הכשירויות המקצועיות הנדרשות, כפי שמוגדר בתכנית הבחינה בחתך הסיווג. בחינה חיצונית וככל שמותרת בחינה פנימית במעמד חיצוני, יש לאשרה על-ידי ועדת המקצוע.

ב. במהלך ההכשרה

1. הפעלת מערך פיקוח מקצועי פדגוגי מותאם + בדיקת ביצוע תכנית לימודים:

הפיקוח המקצועי פדגוגי ילווה את תהליך ההכשרה כדי לוודא ולהבטיח את הסטנדרט והרמה המקצועיים הנדרשים כמחויב בהגדרת הכשירויות ובתכנית הבחינה עפ"י חוק שירות התעסוקה, זאת לצד שמירה על ציון איכות לאשכול/ מגמה.

2. הפעלת גמישות פדגוגית מותאמת בתהליך ההכשרה:

ככל שמוסד הלימודים מקיים את תכנית הלימודים של המינהל, מידת הגמישות הפדגוגית תקבע בהתייעצות עם המפקח המקצועי (למעט נושאי לימוד מסוימים, שהוגדרו כנושאים שחובה ללמד אותם ככתוב בתכנית הלימודים). ככל שהמוסד בחר ללמד את המקצוע

להלן פירוט אופני מעורבות המינהל בחתך זה בנקודות השונות:

א. טרום ההכשרה

1. הגדרת הכשירויות וכתובת תכנית לימודים:

בשלב ראשון תוגדרנה הכשירויות של משלח היד על ידי ועדת המקצוע, כמחויב במסגרת חוק שירות התעסוקה, תשי"ט - 1959 ומתוכן יגזרו תכני תכניות הלימוד, שיוגדרו כתכנית לימודים מומלצת למוסדות ההכשרה. מוסד ההכשרה רשאי להעמיד הצעה משלו לתכנית הלימודים, ובלבד שזו תתאים, תקיף ותכלול לכל הפחות את כל הנדרש על-פי תכנית הבחינה ותכנית המסגרת שנקבעה על-ידי ועדת המקצוע. מוסד הלימודים יפעל בשקיפות ויידע את הלומדים אם תכנית הלימודים היא תכנית המינהל או תכנית שהוכנה על-ידו.

כתובת תכנית הלימודים המומלצת תתבצע תוך כדי שיח מקצועי רציף בין גורמי המקצוע של המינהל לבין המעסיקים/ ארגוני העובדים/ מוסדות ההכשרה ותציע את תכני הלימוד, היקפי הלמידה הנדרשים, איסוף המקורות הביבליוגרפיים ועוד.

התכנית תופץ רק לאחר היוועצות עם כל הגורמים הרלוונטיים.

2. הגדרת תנאי סף ללומד:

תנאי הסף ללומדים, מוגדרים בתכנית הבחינה למקצוע כאמור בסעיפים 53-54 לחוק שירות התעסוקה, ללא יכולת להפעלת שיקול דעת של המינהל בנושא. המינהל מחויב להגדרת תנאי הסף כמתבקש ע"י ועדת המקצוע במסגרת חוק שירות התעסוקה.

3. הגדרת תקן סדנא לימודית:

תקן הסדנא הלימודית יוגדר על-ידי ועדת המקצוע, זאת במסגרת התייחסותה לתצורות הפיקוח הנדרשות והאם אלו הן דרישות מחייבות או מומלצות בלבד לצורך קיום הכשרה מקצועית נאותה שתקיף את כל רכיבי תכנית הבחינה.

עפ"י תכנית מטעמו, הוא ייהנה מחופש פדגוגי, ובלבד שיוודא כי הוא מכין את התלמידים כראוי לבחינת גמר של המינהל בהתאם לתכנית הבחינה שהתוותה ועדת המקצוע.

ג. בסיום ההכשרה

1. הערכה ותעודות:

התעודות אותן מעניק המינהל למי שעמד בהצלחה בבדיקת הכשירויות שלו, משמשות למעשה כ"מפתח" של הבוגר לקבלת הסיווג המקצועי לעסוק במקצוע בחתך זה. על המינהל לוודא שהבוגר אכן זכאי לתעודה שניתנת לו, לאחר שבדק שהתלמיד ומוסד ההכשרה עמדו בדרישות להבטחת שליטתו של בוגר ההכשרה במחויב עפ"י הגדרת הכשירויות, תכנית ההכשרה, ותכנית הבחינה.

2. מדידה ובקרת איכות:

על מנת להבטיח את איכות ההכשרה בחתך זה, נדרשת בקרה ומדידה הדוקה גם על פעולות המערך הכוללות בחינה ומדידה עיתית של הפרמטרים הבאים:

- אחוזי דיפלום ברמה הארצית
- שביעות רצון של התלמידים
- ביקוש למקצוע וביצועים כלכליים של הבוגרים
- פילוח מוכשרים על פי מגדר, גיל, אזור גיאוגרפי ואוכלוסיות יעד.

פרמטרים אלו יסייעו לבחינת מהימנות תכנית הבחינה, עדכניות תכנית המסגרת והכשירויות שהוגדרו בה, התאמה לחתכי תקצוב וכן שיפור ושמירה תמידית על ציון איכות מינמאלי לכל אשכול/ מגמה.

במצפן המקצועות מגמות המשויכות לחתך זה ותהיינה בעלות תשואה נמוכה /שלילית תחויבנה בכינוס וועדת מקצוע אשר תיקח חלק בבחינה של המגמה/ אשכול במסגרת וועדת בחינת הכרה. (ראה פירוט בהמשך)

רקע:

ייחודיות משלחי היד בחתך זה בכך שאינם במעמד רגולטורי, ואף-על-פי-כן המינהל בחר להכיר בהם על בסיס העקרונות המנחים להכרה במקצוע וכן מתוך שאיפה לאפשר "מניפה" רחבה של תחומי דעת המפוקחים, מסובסדים ומקודמים על ידי המערך. בנוסף חתך זה יאפשר חופש פעולה ואוטונומיה לבתי הספר ומוסדות ההכשרה בהיקף ותצורת תוכניות הלימודים בתחומי דעת המשתנים באופן תדיר. מתוקף ההכרה של מקצוע בחתך זה המינהל יגדיר למקצוע תו איכות, המתבטא בתכנית מסגרת ובתעודת גמר ממלכתית ו/ או תעודת הסמכה מקצועית בעתיד (ככל שעבודת צוות תעודה בעלת ערך יפעלו לכך), הניתנת על בסיס עמידה בתנאים שהוגדרו.

לאור העובדה כי תחומי הדעת בחתך זה משתנים באופן תדיר ובהלימה כך גם תכני ההכשרות, יתבצע עדכון של תכנית המסגרת ובהלימה של תכניות הלימודים המומלצות של הכשרות בחתך זה אחת לשנה ו/ או על פי צורך מוסכם ומקצועי העולה טרם לכן.

להלן פירוט אופני ההתערבות של המינהל בחתך זה בנקודות השונות:

א. טרם ההכשרה

1 הגדרת הכשירויות וכתובת תכנית מסגרת:

בחתך זה ייקבעו כשירויות הבוגר על ידי גורמי המקצוע במינהל או מומחה תוכן חיצוני, בתכנית המסגרת שתכלול ביו היתר גם את אופני הבחינה והערכה.

תכנית המסגרת כאמור תשקף את הכשירויות (תוצרי הלמידה), נושאי לימוד, סוג התעודה כולל משלח יד וכן דרכי הערכה ובחינות, שתהווה סטנדרט מחייב לכלל מוסדות ההכשרה עם ההכרה של המינהל:

- מוסד ההכשרה / בית הספר יהיה רשאי על בסיס תכנית המסגרת להציע תכנית לימודים משלו, תוך שקיפות תמידית לתלמיד.
- מערך ההכשרות יעודד את מוסדות ההכשרה ובתי הספר לבנות תכנית לימודים תוך עמידה בתכנית המסגרת שתיקבע על ידי המינהל, זאת בשיח מקצועי רציף עם גורמי המינהל וכן עם נציגי מעסיקים, ארגוני עובדים וכל גורם נוסף שיכול לתרום לאיכות ומקצועיות התכנית.
- מוסד ההכשרה / בית הספר יחוייב להגיש את התכנית כתכנית מומלצת וזו עשויה להיות תכנית מדף שתוצע גם למוסדות ובתי ספר אחרים.
- על מערך ההכשרות המקצועיות לוודא תיעוד של כלל התוכניות המוצעות, תוך בדיקה שאכן עומדות בתכנית המסגרת ועל מנת לאפשר למידה עיתית ושיפור מתמיד של תכני ההכשרות, היקפן ואופני הלמידה.

יובהר, כי בכל מצב על מערך ההכשרות המקצועיות להעמיד תכנית מסגרת ואף תוכנית לימודים מפורטת יותר וזו תשולב באוגדן ותופץ כהמלצה.

2. הגדרת תנאי סף ללומד:

מוסדות שיבחרו ללמד עפ"י תכנית המינהל יפעלו לוודא עמידת התלמידים בתנאי הסף שהמינהל הגדיר. תכלית הגדרת תנאי הסף היא לסייע להתאמה מרבית של המועמדים למגמה.

מוסדות שיבחרו ללמד עפ"י תכנית חלופית יגדירו לעצמם את תנאי הסף.

3. הגדרת תקן סדנא לימודית:

תקן הסדנא הלימודית יוגדר בתכנית לימודים מומלצת עפ"י הסטנדרטים הנדרשים בהתייעצות עם גורמי המקצוע הפנים והחוץ של המינהל לשם הבטחת למידה בסטנדרט איכותי משמעותי, תקן סדנא זה לא יהיה מחייב אלא יהווה המלצה לשם הבטחת קיום הכשרה נאותה ומקצועית למעט במקצועות עתירי תשתית, בעלי היבטי בטיחות הן ללומד והן לעובד - בהם תקן הסדנא כן יהיה מחייב. מוסדות שיבחרו ללמד עפ"י תכנית חלופית יגדירו לעצמם את תקן הסדנא, זאת בהלימה לתכנית המסגרת שתוגדר על ידי גורמי המקצוע במערך ההכשרות. יודגש כי בעת ההכרה בבית הספר תאושר שקיימת סדנא מעשית המאפשרת את קיום ההכשרה.

4. הגדרת פרופיל המורים ואישורם:

פרופיל צוות ההוראה יוגדר בתכנית הלימודים מומלצת על-פי הסטנדרטים הנדרשים בהתייעצות עם גורמי המקצוע הפנים והחוץ של המינהל לשם הבטחת למידה בסטנדרט איכותי משמעותי. פרופיל המורים לא יהיה מחייב אלא יהווה המלצה לשם הבטחת קיום הכשרה נאותה ומקצועית. מוסדות שיבחרו ללמד עפ"י תכנית חלופית יגדירו לעצמם את פרופיל המורים, זאת בהלימה לתכנית המסגרת שתוגדר על ידי גורמי המקצוע במערך ההכשרות.

5. אופני הלמידה:

המינהל רואה ערך עליון בלמידה הפרונטלית ובהתנסות המעשית בכלל המקצועות הנלמדים ושזו מעלה את איכות ההוראה. יחד עם זאת בחתך זה למוסדות ההכשרה יינתן חופש פעולה מרבי בקביעת דרכי ההוראה. מידת ההיתכנות ללמידה מקוונת בחתך זה, תהיה גבוהה ואף עד 100% בנושאי הלימוד העיוניים, לפי שיקול דעת מוסד ההכשרה/ בית הספר בהתייעצות עם המפקח המקצועי. בפרקים המעשיים אופני הלמידה ייקבעו על-ידי המוסד המכשיר בכפוף לתכנית המסגרת שתוגדר על ידי גורמי המקצוע במערך.

6. אופני היבחנות והערכה מותאמים:

הערכת ההישגים יכולה להתקיים באמצעות בחינה של מערך ההכשרות המקצועיות כמקובל לשם קבלת תעודה ממשלתית או בבחינה פנימית של המוסד, על פי נוהל בחינה פנימית בתוקף חיצוני. המערך יפעל למעבר הדרגתי על פיו בכלל ההכשרות המפוקחות על ידי המערך תתקיים בחינה / הערכה חיצונית מפוקחת הכפופה לתכנית המסגרת שהוגדרה על ידי גורמי המקצוע במערך.

ב. במהלך ההכשרה

1. הפעלת מערך פיקוח מקצועי פדגוגי מותאם + בדיקת ביצוע תכנית הלימודים:

הפיקוח המקצועי פדגוגי ילווה את תהליך ההכשרה כדי לוודא ולהבטיח את הסטנדרט והרמה המקצועיים הנדרשים כמחויב בתכנית המסגרת שהוגדרה על ידי גורמי המקצוע במערך.

2. הפעלת גמישות פדגוגית מותאמת בתהליך ההכשרה:

מידת הגמישות הפדגוגית בביצוע תכנית הלימודים תהיה מלאה וזאת בכפוף לעמידה בתוכנית מסגרת שהוגדרה על ידי המינהל.

ג. בסיום ההכשרה

1. הערכה ותעודות:

המינהל יאפשר מגוון רחב של תצורות ודרכי ההערכה וזאת בהתאם לתכנית המסגרת שנקבעה.

מתן תעודות ממשלתיות לנבחנים בבחינותיו ו/או דרכי הערכה חלופיות ו/או מוסדיות, יהיה בהתאם לשיקולי המוסד ולצרכי הפרט. יודגש כי בחתך זה לא יתקיימו בחינות אקסטרניות (קרי בחינות המבוצעות ללא השתתפות בקורס הכשרה).

2. מדידה ובקרת איכות:

על מנת להבטיח את איכות ההכשרה ולמידה מתמדת של גורמי המקצוע במינהל מהנעשה בשטח בחתך זה, נדרשת בקרה ומדידה על פי הפרמטרים הבאים:

- אחוזי דיפלום ברמת מוסד / בית ספר והשוואה למוסדות דומים
- היקף תוכנית הלימודים בהשוואה לתכניות לימודים אחרות של אותה מגמה
- אופני למידה המוגדרים בתכנית לימודים בהשוואה לתכניות לימודים אחרות של אותה מגמה
- ביקוש למקצוע
- פילוח מוכשרים על פי מגדר, גיל, אזור גיאוגרפי ואוכלוסיות יעד.

פרמטרים אלו יסייעו לבחינת איכות תוכניות הלימודים המוצעות על ידי גורמים חיצוניים, למידה עיתית של גורמי המקצוע במינהל, התאמה לחתכי תקצוב וכן שיפור ושמירה על ציון איכות מינמאלי לכל אשכול/ מגמה.

במצפן המקצועות מגמות המשויות לחתך זה ויהיו בעלי תשואה נמוכה /שלילית ייבחנו במסגרת וועדה לבחינת הכרה ותישקל האפשרות להסיר הכרה, זאת על מנת להבטיח שהערך המוסף של מערך ההכשרות המקצועיות יישמר.

תכנית לתכנית מסגרת

מתן הדגש על הגדרת הכשירויות ותכניות הבחינה מחייב ניסוח מחודש של פרסום המידע אודות המקצוע, התנאים, הרגולציה והדרישות מהתלמידים להסמכתם. לצורך כך נבנה אישור הפעלה חדש המוגדר כ"תכנית מסגרת" הממוקדת בכשירויות הבוגר. (ראה נספח ג')

תכנית המסגרת תכלול את הכשירויות דהיינו תוצרי הלמידה, נושאי הלימוד הנדרשים וכן דרכי ההערכה והבחינות אשר ישקפו את הכשירויות וכן את סוג התעודה ומשלח היד שתקנה ההכשרה. תכנית המסגרת תדריך את מוסדות ההכשרה ובתי הספר בבואם להגיש את תלמידיהם לבחינה / הערכה חיצונית ממשלתית. תכנית המסגרת תאפשר למוסדות גמישות והתאמה למתן מענה לקשת רחבה של תלמידים בעלי סגנונות למידה מגוונים, בהתחשב בידע המוקדם איתו הם באים.

תכנית המסגרת תהיה מכוונת למשלח יד ספציפי ולא תהיה יותר מתכנית מסגרת אחת למספר מגמות שתוצרי הלמידה שלהן ומשלח היד זהים. יובהר כי יתכן ויהיה למשלח יד אחד, מספר תכניות מסגרת. (לדוגמא: משלח יד תכנות)

תכנית המסגרת תהיה זהה הן להכשרות לבני 18+ והן לתחום הנוער. אולם, תהיה שונות בפירוט הרחב כאשר בהכשרה למקצוע תהיה התייחסות לאלמנטים שאינם קיימים בנוער כגון: תנאי סף, ובנוער תהיה התייחסות לאלמנטים שאינם קיימים בהכשרה למקצוע והפירוט ישקף את אבני היסוד.

תכנית המסגרת תכלול את הרכיבים הבאים:

אודות המקצוע:

- סוג התעודה
- משלח יד ספציפי בהלימה לנתוני הלמ"ס
- אודות המגמה
- שיוך לחתך, אשכול, קבוצה

הגדרת כשירויות:

- פירוט תוצרי הלמידה: הידע, המיומנויות, האחריות והאוטונומיה שהתלמיד אוזחז בהם בסוף תהליך הלמידה או ההכשרה.
- נושאים כלליים: הפרקים המרכיבים את ההכשרה במקצוע בהתאם לכשירויות הנדרשות ולתכנית הבחינה.
- סיווג לרמה על פי מודל מערך התעודות הלאומיות שייקבע

דרכי הערכה:

- פירוט בחינות ואופני הערכה
 - ציונים
- תכנית מסגרת רחבה תכלול התייחסות גם לאלמנטים הבאים: חניכות ומקצוע – מודלי תעסוקה, סיכוני מקצוע, אקרדיטציה ואופק לימודי, תנאי סף וסביבת למידה.

¹ דוגמא לפורמט בנספח ג'.

הכרה במקצועות חדשים

כאמור, לרשות המינהל מספר דרכים ליישום המדיניות הלאומית בנושא ההכשרות המקצועיות. אחת הדרכים המרכזיות היא הכרה של המינהל בהכשרות במקצועות מסוימים. משמעות "ההכרה במקצוע" היא, למעשה, קביעת "תו תקן" לבוגרי ההכשרות באותו מקצוע, המבטא את "פרופיל הבוגר הרצוי". ההכרה במקצוע משמעותה הקצאת משאבים והיא מיושמת לפחות על ידי אחת מהפעולות הבאות:

- מתן תעודה ממשלתית
- הגדרת כשירויות בתכנית מסגרת ו/או כתיבת תכנית בחינה
- כתיבת תכנית לימודים (ולעתים גם פיתוח אמצעי הוראה)
- פיקוח מקצועי/פדגוגי על ההכשרות במקצוע
- תקצוב/סבסוד הכשרה
- דרכי הערכה/ בחינות ומדידה

במציאות משתנה ועל מנת שמערך ההכשרות המקצועיות יכיר במקצועות רלוונטיים לשוק העבודה וכן במקצועות חדשים וצופי פני עתיד, הוא נדרש לבחון האם להכיר במקצוע חדש שטרם הוכר והאם קיים ערך מוסף שמקצוע זה יושר על ידי גוף ממשלתי. לצורך כך המינהל מקיים ועדת הכרה במקצועות חדשים (להלן "הוועדה"). להלן פירוט הרכב הוועדה, אמות המידה לבחינת ההכרה, תהליך הבחינה בהכרה לרבות פירוט לוחות זמנים, מפרט הנתונים והאינדיקציות, ואופני יישום ההכרה, שצריכים להיות מונחים לפתח הוועדה.

אמות המידה הכלליות לבחינת ההכרה:	הרכב הוועדה:
• ההכשרה המוצעת עומדת בקריטריון הגנרי להכשרה מקצועית (ראו לעיל בהגדרת מושגי היסוד - "הכשרה מקצועית"). • ההכשרה המוצעת עומדת בפירוט המדיניות כפי שפורטה במסמך זה. • ביקושים ושימושים: המקצוע נדרש בשוק העבודה/ קיימת תוכנית לשילוב חניכות משמעותית במסגרת הלמידה. • השכר הצפוי לבני 18+ עם סיום ההכשרה יהיה לפחות 120% משכר המינימום, לפי חוק שכר מינימום, תשמ"ז-1987. • המקצוע חייב לכלול מיומנויות ליבה מקצועיות לצורך ביצוע התפקיד ומיומנויות ייחודיות צופות פני עתיד המכונות לשינויים ואתגרים עתידיים בעולם העבודה. • קיים צורך משקי/לאומי/ממשלתי/ חברתי בהכשרת עובדים מקצועיים (מקצועות בכשל שוק, ברישוי וכו').	• מנהל מינהל הכשרה מקצועית – יו"ר בכיר של הוועדה • נציג יחידת פיקוח ופדגוגיה יו"ר הוועדה-ממונה יחידת פיקוח מקצועי ופדגוגיה דואלית - • נציג יחידת פיקוח ופדגוגיה- מנהל/ת יחידה לתוכניות לימוד – • נציג יחידת מדיניות- ממונה יחידת מדיניות תכנון ומדידה • נציג יחידת מדיניות- מנהל/ת מדיניות מקצועות ומדידה - • מרכז/ת וועדה • נציג יחידת הכשרה למקצוע • נציג יחידת הנוער • נציג מדור לחיילים משוחררים • יובהר, כי נוכחות של יו"ר הוועדה, של אחד מנציגי יחידת הפיקוח והפדגוגיה וכן של נציג אחת מיחידת המדיניות הינה חובה לצורך כינוס הוועדה, בלעדי נציגים אלו לא ניתן יהיה לכנס וועדה ולקיים את ישיבותיה.

תהליך הבחינה בהכרה:

- הוועדה תתכנס אחת לרבעון ו/ או בהתאם לצורך מיוחד.
- הוועדה תהיה בראשות ממונה על יחידת הפיקוח והפדגוגיה הדואלית אשר יהיה אמון על תהליך ההכנה ועל הקשר עם הגורמים הרלוונטיים.
- הוועדה תבחן על פי אמות מידה אחידות (על מנת ליישם מדיניות אחידה) בקשות להכרה במקצועות חדשים שטרם הוכרו על ידי המינהל שתגענה משני מקורות הזנה מרכזיים:
- בקשות מטעם גורמים חוץ אגפיים כגון מוסדות לימוד, מעסיקים/ ארגוני מעסיקים, ארגוני עובדים, משרדי ממשלה אחרים וכד'.
- יוזמות/ בקשות מגורמים פנים אגפיים לפיתוח מקצועות (הפיקוח המקצועי, הפיתוח העסקי וכד').
- אזרח או גוף, המבקשים להגיש בקשה להכרה במקצוע חדש, יעשו זאת באמצעות טופס בקשה ייעודי והבקשה תיבחן כיתר הבקשות על בסיס פרמטרים אחידים. את הבקשה ניתן להגיש בכתובת: <https://share.google/cN2EqNvM0ECVgVcUf>
- לאחר כינוס הוועדה ובחינת הבקשות, תישלח תשובה מפורטת ומנומקת אודות: אישור הבקשה/ דחיית הבקשה / דרישה לאישורים נוספים. התשובה תישלח לא יאוחר מ- 14 ימים ממועד כינוס הוועדה.
- בקשה שתאושר תועבר לגורמי המקצוע במינהל לטובת פיתוח ויישום ההכרה שתבוא לידי ביטוי באחת ו/ או יותר מהפעולות שפורטו לעיל.
- מקצועות חדשים שיאושרו על ידי המינהל, ימדדו לאחר כשלוש שנים ממועד פרסומם וזאת בכפוף להחלטת ממשלה 186.

פירוט הפעולות והבדיקות:

- בקשות שתוגשנה לוועדה תיבחנה במסגרת הליך בחינה פנימי ע"י יחידת המדיניות, שיכלול את הבדיקות הבאות ואלו יהיו 60% משיקולי ההחלטה:
- האם יש רגולטור/ "שחקן" אחר, שקובע תו תקן בתחום?
- סקירה של נתונים כלכליים, ביקוש ושכר (אם קיימים) אל מול מאגרי מידע של הלמ"ס.
- איתור תעודות הסמכה קיימות ואופציונליות בתחום.
- בדיקת התחום מול ה EQF (בהיבטים של כשירויות גנריות ומקצועיות).
- סקירה ובחינה של משלח היד ותחום הלימוד המבוקש בעולם ובארץ.
- בחינה אל מול אגף אסטרטגיה ובכלל כך השוואה מול אתר "עבודאטה" ופלטפורמות נוספות.
- בקשות שתוגשנה לוועדה תיבחנה במסגרת הליך בחינה פנימי ע"י יחידת הפיקוח והפדגוגיה הדואלית, שירכז על ידי גורם מקצועי רלוונטי ויכלול את הבדיקות הבאות ואלו יהיו 40% משיקולי ההחלטה:
- חוות דעת המפקח המקצועי / מומחה תוכן
- חוות דעת ממספר מעסיקים וארגון מעסיקים יציג (אם קיים) לרבות התייחסות אודות חניכות והיקף החניכות המשוערת בבקשות הנוגעות לנוער
- חוות דעת גופי מו"פ, הכשרות ואקדמיה בתחום.
- בירור אפשרויות לאקרדיטציה
- הוועדה תבחן את הצורך בהכרה במקצוע חדש לאור הבקשה והתכלית המוצהרת, בהסתמך על המסמכים והמחקר המקדים שבוצע וכל זאת בהתאם לאמות המידה שפורטו לעיל.
- ככל שעולה צורך במעורבות של גורם או נציג נוסף הוועדה רשאית להתייעץ ואף לזמנו להשתתף בוועדה.
- במידה ויוגש ערעור על החלטת הוועדה או שלא תהיה הסכמה בין חברי הוועדה, תועבר ההחלטה לבחינה על ידי ראש מינהל הכשרות מקצועיות.

מצפן המקצועות

רקע: בעולם העבודה המשתנה במהירות, נדרשת מערכת הכשרה מקצועית דינמית, המותאמת לצרכי השוק ולתהליכים כלכליים, לאומיים וחברתיים. יכולתה של מערכת ההכשרה המקצועית להגיב לשינויים ולספק מענה איכותי תלויה במידה רבה ביכולתה למדוד, לנתח ולהבין את תוצאותיה.

מדידה אינה רק כלי בקרה ואינה תכלית העומדת בפני עצמה – אלא שהמדידה מהווה אמצעי לניהול אפקטיבי, לשיפור מתמיד ולקבלת החלטות מבוססת נתונים. כמו כן, היא מסייעת לבחינה מתמדת של מדיניות ההכשרה המקצועית, התאמתה לאתגרי השוק המשתנים ולהבטחת ערך ממשי ללומדים, למעסיקים ולמשק כולו.

מתוך הבנה זו פותח "מצפן המקצועות" – כלי מדידה שנועד לבחון לעומק את אפקטיביות ההכשרה על פי רכיבים כגון: תשואה, שכר, אופק תעסוקתי ועוד. כלי זה מספק למינהל תמונה מבוססת ועשירה על הבני 18+ וההכשרות המפוקחות על ידנו. הכלי מאפשר לדרג מקצועות ולנתח את יעילות ההכשרות לאורך זמן ובחתיכים שונים.

מטרת מצפן המקצועות: יצירת מדרג מקצועות מבוסס נתונים, המבטא את אפקטיביות ההכשרות ותרומתם לפריון ולשיפור מצבו התעסוקתי של הפרט. מדרג אשר יתווה את פעילות המינהל להכשרה מקצועית.

רכיבי מצפן המקצועות:

- שיעור התעסוקה במקצוע ההכשרה
- שכר אבסולוטי אחרי 3-4 שנים
- תשואה להכשרה 2-5 שנים מתום ההכשרה (מתייחס גם למאפייני רקע סוציו אקונומיים וחברתיים)
- תשואה להכשרה 6-8 שנים מתום ההכשרה
- יחס משרות פנויות למועסקים

תהליך העבודה ופעולות נדרשות:

- מינהל הכשרות המקצועיות בשיתוף אגף אסטרטגיה במשרד העבודה יקיים מחקר בוגרים אחת לשלוש שנים על כלל בוגרי ההכשרות המקצועיות.
- אחת לשלוש שנים, במהלך חודשים ינואר-מרץ יתקיים עיבוד אודות כלל הנתונים שנאספו במחקר שבוצע.
- עם סיום עיבוד הנתונים יסומנו ההכשרות (על פי אשכול) המחייבים כינוס וועדה וקיום דיון מקצועי בדבר המשך בחינת ההכרה בהכשרה. הכרה בהכשרה משמעותה הטלת פיקוח מקצועי ופדגוגי והקצאת משאבים לרבות מתן סבסוד ותקצוב להכשרה.
- כינוס וועדה לבחינת הכרה כמפורט במסמך זה וקיום סקר אודות האשכול הנבחן וזאת על מנת לספק נתונים עדכניים יותר לקראת כינוס הוועדה.
- יובהר כי מצפן המקצועות זהה הן לתחום הבני 18+ והן לתחום הנוער והוא יהווה כלי לקבלת החלטות, על בסיסו ניתן יהיה לקבל החלטות בהלימה לכל צורך ייחודי העולה מהנוער ו/או מהבני 18+

צרכני המצפן:

כלל יחידות מינהל הכשרות המקצועיות, מוסדות הכשרה ובתי ספר, הפרט, המשק וגופי הכוון.

בחירת הכרה במקצוע –

בהתבסס על מצפן המקצועות

כחלק מתהליכי המדידה והבקרה שהמינהל מבצע על-מנת לבחון את האפקטיביות של ההכשרות, נמצאות לעיתים הכשרות, שהביצועים התעסוקתיים של בוגריהן אינם תואמים את הקבוע בהחלטת הממשלה מס' 198. בנוסף, כחלק מהיישום של המלצות "ועדת תעסוקה 2030", קבעה הממשלה קריטריונים ברורים להכשרות מקצועיות ולמקצועות בהם המינהל רשאי להכיר.

לאור זאת המינהל נדרש לעתים לבצע תהליך של הסרת הכרה מהכשרות מקצועיות ומקצועות מסוימים. מכיוון שלהסרת הכרה משמעויות נרחבות, כגון השפעה ישירה על מוסדות ההכשרה, פגיעה אפשרית בזרם עובדים חיוניים, פגיעה באוכלוסיות יעד של המשרד ויצירת כשלי שוק, המינהל נדרש לקיים בחינה מעמיקה של ההכשרה לפני הסרתה.

בשל כך ובהתאם לצורך, המינהל יקיים אחת לשנתיים ועדה לבחינת המקצוע במגוון נקודות מבט, שבסופה תתקבל החלטה האם להמשיך להכיר במקצוע ולתקצב את ההכשרה, או להסיר ממנו את ההכרה. הוועדה תדון במקצועות ברמת האשכול.

הרכב הוועדה

- יו"ר הוועדה – ראש מינהל הכשרות מקצועיות
- מרכז הוועדה – גורם מיחידת המדידה האגפית
- המפקח הארצי במקצוע הנדון
- ממונה יחידת הפיקוח המקצועי והפדגוגיה הדואלית
- ממונה הכשרה למקצוע +18
- ממונת הנוער
- נציג/ת לשכה משפטית
- נציג/ה של אגף אסטרטגיה
- ממונה אסדרת מקצועות

כמו-כן, יוזמנו לוועדה:

- נציג/ה של מינהל אוכלוסיות
- נציג/ת האוצר
- מעסיקים רלוונטיים
- איגודים מקצועיים
- איגודי מעסיקים
- נציגי מוסדות מובילים
- בהכשרות מתחום הבטיחות - נציג/ת מינהל הבטיחות
- בהכשרות המוכרות על-ידי מה"ט – נציג/ת מה"ט

הנתונים שיוצגו בפני הוועדה:

- נתוני תעסוקה ושכר של בוגרי המגמות הרלוונטיות
- היקף לומדים ומכללות
- נתוני משלח היד הרלוונטי למקצוע הלימוד
- רצף הכשרה: האם ההכשרה הספציפית המדוברת מהווה תנאי קבלה להכשרות אחרות? האם ישנן חלופות להגיע אל הכשרות ההמשך? (לרבות התייחסות למה"ט ולצה"ל)
- האם הסרה תשפיע על משרדים אחרים (משרד התחבורה, משרד האנרגיה, חשב כללי...)
- פילוח בוגרים ולומדים על פי מגדר, גיל, אוכלוסיות יעד ואזור גיאוגרפי
- נתונים אודות מימוש כספי פיקדון
- השפעה על אוכלוסיות היעד
- השפעה על נוער
- הצעה לתכנית הבראה במידה ויוחלט לצאת לתהליך שכזה.

תהליך הבחינה במסגרת הוועדה:

- וועדה זו תתכנס בתדירות של אחת לשנתיים, זאת בכפוף לתוצרי מחקר בני 18+ המתקיים אחת לשנתיים. כאשר כל וועדה תהיה ייעודית לקבוצה/ אשכול.
- תחילת הוועדה תתמקד בהצגת סקירה ונתונים כפי שפורטו לעיל, זאת על מנת לשקף רקע אודות המקצוע וסטטוס.
- על מנת לאפשר צמצום פערים ומדידה סמוכה יותר למועד כינוס הוועדה, יתבצע סקר ייעודי לבני 18+ ותוצאותיו יוצגו גם הם בוועדה.
- כלל משתתפי הוועדה יהיו רשאים להתייחס ולחוות את דעתם ואת ההשפעה של החלטת הוועדה.
- ההחלטה הסופית תוכרע על ידי ראש מינהל הכשרות המקצועיות.
- ההחלטה הסופית תפורסם לכלל הנוגעים בדבר תוך שבועיים ממועד כינוס הוועדה. (לרבות מוסדות הכשרה, בתי ספר, מרכזי הכוון, נציגי אוצר ועוד)
- מקצועות אשר אינם נכללים בתהליך המדידה בשל פערים במדגם (כגון: מדגם קטן, מתחת לגיל 30, מקצוע חדש) ייבחנו וימדדו במסגרת וועדה פנימית שתובל על ידי יחידת המדיניות.

החלטת הוועדה:

ישנו מנעד רחב של החלטות אותן הוועדה יכולה לקבל:

- מהסרה מוחלטת של המקצוע מההכשרות המוכרות על ידי מינהל הכשרות מקצועיות – במקרה של הקפאת המגמות ההחלה תהיה חצי שנה לאחר ההחלטה ובנוער עד לסיום מחזור. במקרה של החלטה על הסרת הכרה- יש לוודא כי תינתן אפשרות ללומדים לסיים את קורס ההכשרה, הן ביחס להכשרת בני 18+ והן בבתי הספר לנוער, אולם לא ייפתחו הכשרות חדשות למבוגרים והן כיתות חדשות בבתי הספר לנוער לפי העניין כלל לאחר קבלת החלטה על הסרת הכרה.
- הסרה של חלק מהמגמות באשכול
- יציאה לתהליך הבראה של האשכול (יכול לכלול מגוון של אפשרויות כגון עדכון הכשירויות, אופני הכשרה חדשים וכו')
- שינוי באופן ההכרה במקצוע ודרכי ההתערבות.
- במקרה של החלטה על יציאה לתהליך הבראה- יש לוודא כי תוך שלושה חודשים מוצגת תכנית לשיפור ההכשרה, בתקופה זו לא יהיה ניתן לסבסד את ההכשרה בקורסים חדשים ולא ייפתחו הכשרות חדשות עד לפרסום התכנית החדשה. לאחר כשנתיים ממועד פרסום התכנית החדשה יתקיים תהליך מדידה לצורך מעקב ובקרה.

עדכון מגמה

בעולם תעסוקה המשתנה בקצב מואץ, עדכון שוטף של מגמות הלימוד במסגרות ההכשרה המקצועית הוא תנאי הכרחי לשמירה על הרלוונטיות, האיכות והאפקטיביות של ההכשרות. פיתוחים חדשים בענף המקצועי ואפשרויות ישימות ללמידה התנסותית (חניכות) לצד שינויים טכנולוגיים, צרכים משתנים של שוק העבודה, ומגמות כלכליות וחברתיות – כולם מחייבים התאמה מתמדת של מקצועות הלימוד, תכני הלימוד, המיומנויות הנרכשות ותחומי ההתמחות המוצעים ללומדים.

פירוט מדיניות זו נועדה להסדיר את תהליך עדכון מגמות הלימוד באופן מובנה, עקבי ושקוף, המבוסס על אמות מידה מקצועיות, שיקולים מערכתיים ולוחות זמנים קבועים מראש. מטרת התייחסות זו היא לצמצם תלות בהחלטות נקודתיות או אישיות, ולהבטיח כי כל שינוי יתבצע תוך בחינה מסודרת של צורכי השוק, נתוני תעסוקה, ובשיתוף גורמים רלוונטיים – באופן שיטתי ומתועד.

כמו כן על מנת להביא ליישום מדיניות המינהל תוך הלימה לתפיסת ההפעלה, על המינהל להגדיר תהליכי עבודה, פעולות נדרשות וגאנט הוצאה לפועל של תהליכים, פעולות ונהלים אלו. מהלך זה יאפשר לגורמי המקצוע והיחידות השונות לפעול בשקיפות, באופן רחב ולייצר סינרגיה מקצועית שכן לעדכון מגמה השלכות רבות הן על גורמים פנימיים והן על גורמים חיצוניים כגון: מוסדות ההכשרה ובתי הספר.

תהליך בחינת מגמה מורכב משלושה שלבים ומשלב שותפים שונים לאורך הדרך, שתפקידם לנהל תהליך סדור ומקצועי כמה שניתן על מנת ליישם למידה רלוונטית ומעודכנת ללומדים.

שלב א' – כינוס ועדת עדכון וטיוב מגמה

חברי הוועדה יתכנסו על מנת לבחון את השינויים הנדרשים במגמות המקצוע ויפעלו על פי אמות מידה ותבחינים כפי שיפורט במסמך זה.

הרכב הוועדה:

- נציג יחידת פיקוח ופדגוגיה-ממונה יחידת פיקוח מקצועי ופדגוגיה דואלית
- נציג יחידת פיקוח ופדגוגיה- מנהל/ת יחידה לתוכניות לימוד
- נציג יחידת מדיניות- ממונה יחידת מדיניות תכנון ומדידה
- נציג יחידת מדיניות- מנהל/ת מדיניות מקצועות ומדידה
- נציג יחידת הכשרה למקצוע / נציג יחידת הנוער (תלוי אם מדובר במגמה של נוער או בני +18)

הועדה רשאית להתייעץ עם גורמים שונים לרבות: נציגי הפיקוח המקצועי, נציג אגף הבחינות, נציגי פיקוח פדגוגי, נציג אגף תכנון ובקרה ו/ או כל נציג שעולה צורך בהשתתפותו.

אמות מידה ונתונים שיוצגו לצורך בחינה:

- מועד עדכון אחרון ובהתאם להשתייכות המגמה לחתך הרלוונטי. (רישוי- כל 5 שנים, סיווג- כל 3 שנים, ירוק- כל שנה)
- המלצה ונימוקים מקצועיים שהוגשו לעדכון וטיוב מגמה (המלצה יכולה להיות מוגשת על ידי גורמים פנימיים/ חיצוניים למינהל)
- שינוי מהותי בתחום (יעלה על ידי גורמי המקצוע בדגש על הפיקוח המקצועי)
- הגדרה של המקצוע כמקצוע מטרר
- צורך בשינוי בעקבות למידה והפקת לקחים שנעשתה על ידי גורמי מקצוע (לדוגמא: קיצור משך ההכשרה)

תהליך הבחינה ופירוט הפעולות הנדרשות:

- וועדה זו תתכנס אחת לרבעון (במידה ועלה צורך כמפורט לעיל). יובהר שלא ניתן יהיה לכנס וועדה זו ללא נציג אחד לפחות של יחידת המדיניות וכן לפחות נציג אחד של יחידת הפיקוח המקצועי והפדגוגיה הדואלית.
- תחילת הוועדה תתמקד בהצגת סקירה ונתונים ובניהם אחוזי דפלוס, אחוזי נשירה, אחוזי חניכות במידת הצורך, פילוח מגדרי ומגזרי, זאת על מנת לשקף רקע אודות המקצוע וסטטוס.
- סקירה אודות המקצוע: פירוט אודות סיווג המקצוע והסמכה, סקירת מגמות וצפי עתיד בענף, אפשרויות ללימודי המשך ואקדמיטציה, אופק תעסוקתי לרבות שכר, אפשרויות קידום והעסקה לבחינת ניעות

תעסוקתית.

- סקירה פדגוגית: פירוט אודות תוצרי הלמידה וכשירויות, משך ההכשרה, אופני הלמידה וכן פירוט אודות המקצוע.
- פירוט ונימוק אודות הסיבה בגינה נדרש לבצע עדכון מאחד או יותר מהסעיפים שצוינו לעיל.
- התייחסות המשתתפים ודיון
- בחינת השלכות והשפעות עדכון מגמה
- קבלת החלטה אופרטיבית לרבות מינוי אחראים לביצוע
- יובהר, כי כלל לא ניתן יהיה לבצע עדכון/ טיוב מגמה ללא מעורבות ואישור כלל הגורמים הנוגעים בדבר.
- מקרים חריגים ידונו בנפרד ובמידת הצורך יועלו לבחינה בראשות ראש מינהל הכשרות מקצועיות.
- במידה והוחלט לעדכן/ לטייב את המגמה, ההפצה אודות עדכון המגמה יתבצע כלהלן:
- לתחום הבני +18: מועד הפצה ראשון יתקיים ב- 1.10 זאת על מנת לאפשר היערכות לקראת תהליך הכרה/ חידוש הכרה למוסד שיחול בכל שנה קלנדרית. מועד נוסף להפצה יתקיים ב- 1.5 בכדי לאפשר עדכון וטיוב ובהתאם לתכנון שנתי קורסים.
- לתחום הנוער: יתקיים מועד הפצה אחד במהלך השנה ב- 1.12, זאת על מנת שאוגדן הנוער יהיה עדכני וניתן יהיה להגיש תכנון באופן מסודר וקוהרנטי למגמות המאושרות.

שלב ב'- פיתוח בהתאם להנחיות הועדה

שלב זה יתמקד ביישום השינויים שהוחלט עליהם בוועדת המקצוע באופן מסודר ועל מנת לוודא עדכון כלל הגורמים הרלוונטיים.

אחראים לתהליך: רפרנט יחידת תוכניות לימודים, פיקוח מקצועי רלוונטי (ובשלב הנוכחי מובילי הרפורמה)

שותפים לתהליך: תוכניות לימודים, פיקוח מקצועי רלוונטי, מנהלת מדיניות מקצועות ברפורמה (בשלב זה), מחלקת בחינות.

מהלך:

1. מפגש הנעת פיתוח:

- הצגת כלל ההמלצות שסוכמו בוועדת המקצוע.
- שיתוף גורמי מקצוע פנימיים וחיצוניים לטובת התייחסות להשלכות והתאמות נדרשות
- בחינה רגולטורית בהתאם לצורך.
- בניית תוכנית עבודה הכוללת לוחות זמנים, אבני דרך (כולל דד ליין העדכון הנדרש ותחולתו).
- הוצאת מייל מסכם עם תכנית עבודה לכל בע"ת הרלוונטיים.
- i. מפגשי סטטוס לפי אבני הדרך- עד חודש ממפגש ההתנעה מפגש סטטוס ראשון.
- ii. השלמת תכנית העבודה והשינויים הנדרשים.
- iii. הוצאת העדכונים להערות בע"ת תוך הפנייה בהירה לשינויים שנעשו וכיצד הם מיישמים את המלצות ועדת המקצוע. במידה ונדרש מבצעים תיקונים בהתאם להערות.

שלב ג'- עדכון במערכת ופרסום

אחראים לתהליך: יחידת תוכניות לימודים

מטרת השלב: הפצת השינויים לכל בעלי העניין והנגשתם.

מהלך:

- עדכון האוגדן (אישור הפעלה ותוכנית לימודים)
- הוצאת מייל עדכון למפקחים ובתי הספר תוך ציון התחולה.
- העלאה לאתר אינטרנט

נוהל בחירת מגמה בבתי הספר לנוער:

פתיחת מגמה חדשה בבית הספר היא תהליך המאפשר לו לספר את סיפורו הייחודי, לדייק את מטרותיו ולהעניק לתלמידיו מיומנויות מגוונות, בחירה, אופק מקצועי וריבוי הסמכות ותעודות. תהליך בחירת מגמה מורכב מארבעה שלבים ומשלב שותפים שונים לאורך הדרך, שתפקידם הוא לתמוך את המהלך ולכוון את בית הספר לפתיחת המגמה המתאימה ביותר.

להלן שלבי תהליך:

שלב א' - הסיפור הבית ספרי

אחראים לתהליך: מנהל, צוות מוביל ורכז המגמה המיועד (במידה ויש כזה).

מטרת השלב: בירור מעמיק של צרכי בית הספר, הסביבה והצוות החינוכי.

מהלך:

1. יש להגיש מסמך המפרט את ארבעת ההיבטים הבאים:

- הסיפור הבית ספרי וחזון הצוות החינוכי- תיאור תמונת העתיד הבית ספרית בהתאם לעקרונות החינוך היוצר על מנת לוודא שיש הלימה בין הסיפור הבית ספרי למגמה המבוקשת. יש לכתוב את התפיסות החינוכיות והכיוונים אליהם צוות בית הספר רוצה לקחת את התלמידים (דמות הבוגר היוצר) ואת בית הספר. מהם הכוחות הפנימיים הקיימים בבית הספר, וביכולתם לתמוך ולהעצים את הלמידה במגמה. המשימה היא להגדיר מהו הסיפור הבית ספרי, כיצד כל המגמות בבית הספר מתכנסות לסיפור הוליסטי שלם ולבצע מיפוי בית ספרי הכולל את אפיון התלמידים, את היכולות הקיימות ואת היכולות הנשאפות.
- צורך קהילתי/סביבתי - הפוטנציאל והאתגרים הטמונים בסביבת בית הספר ואשר המגמה יכולה למנף את הפוטנציאל או לתת מענה לאתגרים. המגמה פועלת בתוך הקשר ומחוברת לצרכים ולמאפיינים המקומיים. המשימה היא לבצע מיפוי של האזור, כולל אפיון האקוסיסטם (סיפור עירוני, תעשייה ייחודית, צורך סביבתי-חברתי, מיפוי מגמות שכנות דומות בבתי ספר סמוכים כולל בתי ספר במשרד החינוך) ומה היתרון היחסי של המגמה המבוקשת ובית ספר ביחס אליהם.
- חניכות ולמידה דואלית-הומניסטית - בירור היתכנות לחניכות משמעותית ומגמה המזמנת למידה דואלית-הומניסטית ברוח החינוך היוצר. יש לבחון ולהציג את אפשרויות החניכות על פי המודלים ו"פירמידת החניכות" והאם המגמה מאפשרת התנסות בחניכות אשר משלימה את הלמידה במקצוע ולהיפך.

2. בדיקת היתכנות ואישור עקרוני:

על מנת שהתכנון של בית הספר ושינוי המגמה אכן יצא לפועל, ניכר כי יש צורך בהתערבות גורמי מקצוע אשר יבחנו את מידת הישימות של התוכנית המוצעת מבחינת: עמידה בתקן הסדנה, התאמה ללוחות זמנים ופתיחת שנת הלימודים, גיוס מורים העומדים בפרופיל הנדרש ועוד. לפיכך טרם הגשת הבקשה לבחינה על בית הספר לוודא מעורבות של גורם מקצועי רלוונטי ובניהם מפקח מקצועי ומפקח פדגוגי ואלו יתייחסו לכלל ההיבטים המוזכרים לעיל ובמידה וניכר כי ניתן יהיה לעמוד בתוכנית העבודה יחתמו על אישור עקרוני טרם הגשת הבקשה לבחינה במטה המינהל.

3. בחינה במטה המינהל:

המסמך יוגש למנהל תחום בכיר חניכות. התקדמות לשלב הבא מותנית בקבלת אישור. ישנם שני תרחישים אפשריים:

- אישור ומעבר לשלב ב'.
- פסילת הבקשה והודעה על כך שאין אישור להתקדם. סעיפים פוסלים:
 - אי התאמה בין המגמה לסיפור הבית ספרי.
 - יש יותר ממגמה אחת דומה ברדיוס (50 ק"מ או 30 ק"מ מבית הספר) ובית הספר לא הציג יתרון יחסי עליהן.
 - בית הספר לא הדגים אפשרות לחניכות בסביבת בית הספר.

שלב ב' - שולחן החלטה

אחראי לתהליך: מנהל תחום בכיר חניכות.

שותפים לתהליך: מנהל/ת בית הספר, פיקוח פדגוגי ומקצועי, נציגות רשת, ממונה מחוזי, מומחה תוכן (במקרה הצורך), כל גורם נוסף שממונה בכיר חניכות יראה צורך בהשתתפותו.

מטרת השלב: קבלת החלטה עקרונית לפתיחת המגמה בבית הספר, לעזור, לדייק ולכוון את בית הספר ליצירת תהליך מיטבי ולהימנע מהשקעת משאבים לשווא.

מהלך:

1. אחת לחודשיים יתכנס השולחן בפורום קבוע. מועדי ההתכנסות יעוגנו בגאנט השנתי- שבוע ראשון דצמבר, שבוע ראשון פברואר ו-3 שבועות ממועד פרסום האוגדן ההתכנסות יעוגנו בגאנט האגפי (1.12, 2.2, 1.4).
2. משתתפי השולחן העגול יעיינו בבקשה שהוגשה מבעוד מועד.
3. השולחן ידון בבקשה לפתיחת המגמה על פי פרוטוקול שולחן החלטה (נספח א' בנולה בחירת מגמה)
4. השולחן יקבל החלטה על פתיחה או אי-פתיחת המגמה בבית הספר כולל משב ובקשה לדיוק ותיקון. סיכום המפגש יפורסם לכלל המשתתפים. במידה ויינתנו תיקונים, יתבקש בית הספר להציג תיקונים אלה בהתכנסות השולחן הבאה.

שלב ג' - התאמה לוקאלית של המגמה לבית הספר

אחראי לתהליך: מנהל/ת בית הספר ופיקוח פדגוגי ומקצועי

שותפים לתהליך: מנהל/ת בית הספר, רכז/ת מגמה המיועדת/ת, פיקוח פדגוגי ומקצועי, נציג תכניות לימודים, ליווי רשת, נציג חניכות (שותפים/סולם).

מטרת השלב: התאמת המגמה לסיפור הבית ספרי ולמאפייני בית הספר, תוך שימת דגש על יכולות הסגל, תשתיות הסדנאות והתנאים ללמידה המשלבת התנסות מעשית.

מהלך:

1. מפגש מכין של כל השותפים במהלכו תהיה התייחסות לסעיפים הכלליים שעלו בשולחן החלטה וקבלת החלטה על תכנית העבודה ולוחות זמנים לביצוע.
2. ביצוע מיפוי תשתיות וציוד על ידי הפיקוח המקצועי הכולל:

- סקירת הסדנאות, הכיתות והציוד הקיים בבית הספר, התאמתם לדרישות המגמה וגיבוש תכנית עבודה בהתאם.

- מיפוי מיומנויות, ניסיון וידע מקצועי של מורי בית הספר בתחומי המגמה- זיהוי צרכים להכשרה, הסמכה או גיוס של סגל נוסף לצורך הוראה והדרכה במגמה וגיבוש תכנית פיתוח מקצועי למורים ולמדריכים בהתאם לדרישות.

- בתום המיפוי, הגשת מסמך מארגן מסכם לאישור של מנהל תחום חניכות, מפקח פדגוגי ותוכניות לימודים (על המסמך להיות חתום על ידי מפקח פדגוגי של בית הספר ומפקח מקצועי של התחום).

אישור סדנא סופי על ידי מפקח מקצועי- יש לבצע אך ורק באופן פיזי, בהגעה לבית הספר ולאחר בחינת האמצעים והצוות.

2. הגדרת מודל החניכות וההתנסות המקצועית יחד עם מנהל תחום בכיר חניכות, תוך התייחסות לימים, שעות ומקום. יש לעבוד עם "פירמידת החניכות בחינוך היוצר" תוך הקפדה על עמידה בתנאי הסף.

3. התאמת תכנית הלימודים של המגמה להקשר הבית ספרי ולמשאבים הזמינים ושילוב יעדי ההתנסות המעשית וחיבורה לנושאים העיוניים הנלמדים.

יש להסתייע בתקן הסדנא ופרופיל המורים בתכנית הלימודים כולל התייחסות לפערים לטיפול. בתום שלב זה על בית הספר והפיקוח המקצועי לחתום על ביצוע כלל הסעיפים במסמך. **אם לא יוצגו כל הסעיפים הנדרשים בשלב זה, לא תיפתח המגמה.**

שלב ד'- אישור סופי הטמעה ופרסום

אחראי לתהליך: מנהל תחום בכיר חניכות.

שותפים לתהליך: מנהל/ת בית הספר, רכז/ת המגמה, נציגות רשת רלוונטית, ממונה חניכות ונוער, פיקוח ארצי וממונה מחוזית, נציג מערכות מידע במידה וקיים.

מטרת השלב: שיווק המגמה ואשרור במערכות.

המהלך:

1. עדכון המינהל- בית הספר יעדכן באמצעות מייל את מנהל תחום בכיר חניכות וממונה חניכות נוער על השלמת ההתאמות הנדרשות תוך צירוף הפרטים הבאים:

- התייחסות ליישום ההמלצות של שולחן ההחלטה.
- אישור הפיקוח המקצועי על עמידה בכלל דרישות המגמה/פירוט של מודל החניכות.
- אישור הרשת לפתיחת המגמה.

2. קבלת האישור הסופי באופן רשמי מהמינהל לאחר שסעיפי המייל נבחנו אל מול הגורמים הרלוונטיים.

מושגי יסוד:

כשירויות: יכולת ביצוע פעולות בתחום מקצועי, להכשרת כוח אדם מקצועי ומיומן. הכשרות נרכשות במסגרת תהליכי למידה בית ספרים ו/ או הכשרה ו/ או ניסיון תעסוקתי, משתפרת ומשתכללת במסגרת הלמידה והניסיון המקצועי המצטברים. הגדרת הכשרות תכלול את רמת הידע התיאורטי, המעשי והמיומנויות הנדרשות, שיימדדו באמצעות דרכי הערכה מגוונות.

חתך מקצועות: קבוצת מקצועות בעלי מאפיינים דומים מבחינת מעמדם הרגולטורי ("מקצועות ברישוי" שהעיסוק בהם תלוי בהכשרה המפוקחת ובבחינה הממלכתית, "מקצועות מסווגים" שהוכרו ע"י שר העבודה בהתאם להמלצות ועדות מקצוע, ו"מקצועות ירוקים" – כל היתר).

מקצוע / מגמה: שם להכשרה מקצועית עבור משלח יד, המותאמת לקהל יעד ספציפי ע"פ דרישות הכניסה להכשרה ו/ או מקצוע אשר סווג בוועדת מקצוע ונבנתה עבורו תכנית בחינה.

אשכול: קבוצת מקצועות בעלי אותו נושא קרוב (שמאחדים מגמות לימוד מאותו נושא) המאוחדים כאשכול.

מצפן מקצועות: כלי ליצירת מדרג מקצועות מבוסס נתונים, המבטא את אפקטיביות ההכשרות ותורמתן למשק ולשיפור מצבו התעסוקתי של הפרט. תפקיד המצפן לסייע בהכוונת החלטות התקצוב והמדיניות של המשרד בנוגע לתעדוף מקצועות.

"משלח יד": מקצוע או עיסוק. הגדרה למקצוע / עיסוק שהבוגר יוכשר אליו בתום ההכשרה.

"ציון איכות אשכול": ציון פנימי שיינתן על בסיס פרמטרים שיוגדרו לבחינת איכות האשכול ותהליכי הלמידה הנמצאים בתחום אחריות המינהל, זאת מתוך שאיפה לשיפור מתמיד, עדכניות ורלוונטיות של ההכשרות המוכרות על ידי המינהל.

תכנית מסגרת: אישור רשמי מחייב לכלל חתכי המקצוע, המיועד למוסדות הלימוד בעיקר לצורך פירוט הכשירויות/ תוצרי למידה, ידע, אחריות ואוטונומיה, דרכי הערכה ופירוט אודות נושאי הלימוד/ פרקי הלימוד.

אישור הפעלה: אישור רשמי המיועד בעיקר למוסדות לימוד להפעלת מגמת לימוד ובו מפורטים פרטי מגמת הלימוד (שם המגמה, מהדורה, מסלול ועוד), הכשרות הנדרשת מבעל המקצוע, תנאי הסף לכניסה לקורס, פרקים ושעות לימוד, בחינות חיצוניות ופנימיות נדרשות, זכאות לתעודות הגמר וזכאויות לרישיונות (באם יש) והערות. לעיתים האישור מכיל נספחים נוספים.

ועדת בחינת הכרה: פורום בעלי עניין במשלח יד מסוים בראשות ראש מינהל הכשרות מקצועיות, המתכנס לדיון מעמיק לאחר ביצוע מחקר ותוצאות מצפן המקצועות, זאת לגיבוש המלצה באשר לצורך בהתערבות המינהל בהכשרה המקצועית ולאופני ההתערבות (נחיצות התעודה הממשלתית, הקצאת משאבים וכו').

למידה לאורך החיים: כלל הפעילויות שאנשים עושים במהלך חייהם כדי לקדם את הידע, המיומנויות והכישורים שלהם בתחום משלח היד והקידום התעסוקתי. למושג משנה חשיבות בעולם המשתנה ובהתאם יש לכלול אותו בכל תכנון ההכשרה המקצועית ולכוון אליו את מבקשי ההכשרה.

אוגדן: קובץ פרסומים אודות תכניות הלימודים ובו מכתב הסבר על כל הנעשה מהאוגדן הקודם ועד החדש + קבצים מהספיאנס של כל מגמות הלימוד המאושרות לאותו זמן פרסום. סוג אחד הוא קובץ מקוצר בו פרטי המגמה: שם, סמל, שעות לימוד עיוניות ומעשיות סה"כ שעות ופיצולים במסלולי נוער וסוג נוסף קבצים המשקפים את פירוט מערכת השעות של מקצועות הלימוד והבחינות החיצוניות של המגמות במסלולים השונים בהן הן קיימות.

אקדמיטציה: הכרה בלימודים או בתעודה למתן פטור מנושאי לימוד/קורסים העוסקים בהכשרה (כמו מה"ט, משרד החינוך, מכללות אקדמיות וצה"ל).

מקצועות דגל: מקצועות אשר המינהל מעוניין לקדם משיקולים שונים ובהתאם הקצאת המשאבים של המינהל תתמקד במקצועות אלו.

מקצועות מטרה: מקצוע הדורש מעורבות יתר של המינהל בקידום, הקצאת משאבים וגיוס לומדים כגון מקצועות בכשל שוק, מקצועות נדרשים לשם חירום ו/ או מקצועות המשרתים את הסיפור הבית ספרי בבתי הספר לנוער.

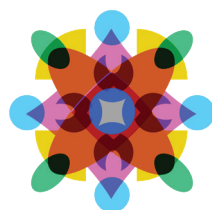
תהודה בית ספרית: כלי מדידה לבחינת יישום עקרונות החינוך היוצר בקרב בתי הספר של משרד העבודה. בכלי המדידה יכלול מדדים שונים מתוך עקרונות החינוך היוצר, תוך התייחסות להתקדמות ופיתוח בית הספר לאורך כל ימות השנה.

מקצוע עתיר תשתית: מקצוע שתהליך ההכשרה שלו מחייב קיומה של סדנה פיזית על-פי תקן שקבע המינהל, שבה מותקנים וזמינים לשימוש מכלול הציוד והאמצעים החומריים (ובניהם חומרים מתכלים יקרים), לרבות ציוד תפעולי והתנסותי ברמת תעשייה, אשר קשה להעתיקו ולשנעו למקום אחר.

ביבליוגרפיה:

1. הוועדה לקידום תחום התעסוקה לקראת שנת 2030: דו"ח מסכם – <https://share.google/gQLMOPkWWAHismCJF>
2. רגב, א', קידר, י., & פורת, נ'. (2020). מערך ההכשרות המקצועיות בישראל: חסמים, כשלים ואתגרים בהשוואה בינלאומית. המכון הישראלי לדמוקרטיה – <https://share.google/K93eivYrWXOph4Fb8>
3. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2023). OECD Economic Surveys: Israel 2023. OECD Publishing. (P. 80-90) – <https://share.google/KXr8uzxwzIOjwbPtl>
4. "תכנית בנק ישראל להאצת הצמיחה במשק: ארבעה צירי פעולה אסטרטגיים מומלצים לממשלה ומסגרת פיסקאלית למימון" יוני 2021
5. ספורטא, י., ויונה, י. (2002). החינוך הקדם-יסודי: הספר התיכון – לעצור את הנהירה המבוהלת לבית-הספר התיכון: החינוך הקדם-מקצועי ויצירת מעמד הפועלים בישראל. בתוך ח' חבר, פי מוצפי-הלר, וי' שנהב (עורכים), מזרחים בישראל (עמ' 68–104). מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד

**מסמך מדיניות המינהל
ותהליכי עבודה**

תשפ"ו | 2025